

**Kohti ihmisen kokoista markkinataloutta –
Keskustanuorten vastuulliseen talouspolitiikan ohjelma**

Luonnos Keskustanuorten talouspoliittiseksi ohjelmaksi 30.9.2011

Sisällysluettelo

Johdanto	4
Viisi kärkitavoitetta	5
1. Velkaantumislle loppu	7
1.1. Kulutusverojen painopistettä kohdistetaan haitallisen kuluttamisen verottamiseen.....	7
1.2. Progressiivisuutta tuloveroihin	7
1.3. Omaisuuden ja siihen liittyvien tulojen verottamista kiristetään	9
1.4. Vastuuta lähiyhteisöille	11
1.1.4 Operaatio: Lähipalveluiden turvaaminen.....	11
1.4.2. Suomessa tarvitaan yhteisöjen politiikka.....	11
1.5. Toimenpiteet.....	12
2. Yrittäjähengellä lisää hyvinvointia	13
2.1. Pientä ja keskisuurta kasvuyrittäjyyttä edistettävä	13
2.2. Yritysriskillisuus kuriin	15
2.3. Toimenpiteet.....	15
3. Kohti työelämän vallankumousta - työreformi 2.0.....	16
3.1. Työttömyyden häpeästä itsensä kehittämisen yhteiskuntaan	16
3.2. Työttömyyden nujertaminen vaatii moninaista keinovalikoimaa	17
3.2.1. Pitkäaikaistyöttömyyden kasvu estettävä	17
3.2.2. Osatyökykyisille mahdollisuus työelämään	19
3.2.3. Nuorten syrjäytyminen on iso ongelma	20
3.3. Eläke vakuutukseksi työkyvyttömyydestä.....	21
3.4. Työhyvinvointitalkoot	22
3.5. Sosiaalireformistinen uusi yhteiskuntasopimus	23
3.6. Toimenpiteet.....	24
4. Perusturvaan peruskorjaus.....	25
4.1. Toimenpiteet.....	27
5. Askeleet kohti uuden ajan ekotaloutta.....	28
5.1. Talouden alueellinen hajauttaminen	28
5.2. Vero-ohjailun mahdollisuudet	30
5.3. Toimenpiteet.....	30
6. Tolkku takaisin kansainväliseen talouteen	31
6.1 Vahvan Suomen tie maailmantaloudessa.....	31
6.2 Euroalueen mätäpaise puhkaistava.....	32
6.3 Kansainvälistä hallintoa kehitettävä.....	33
6.4 Vastuullista vapautta, valvontaa ja vakautta finanssimarkkinoille.....	33
6.5 Toimenpiteet.....	34
7. Kansainvälistä vastuuta heikoimmista	35
7.1. Maatalouden tukiriippuvuutta vähennettävä asteittain.....	35
7.2. Kehitysapu kohdistettava nykyistä tehokkaammin.....	36
7.3. Toimenpiteet.....	37
Talouspoliittisen ohjelman valmisteluprosessi	38
Toimenpiteet kootusti:	39

Johdanto

"Risti, jota ihmiskunta nyt kantaa, on raskas. Sen raskauden syy on siinä, että se on väärän epäjumaluuden risti. Ainoa, joka sen kantamisesta voi meidät vapauttaa, on uusi suhde luontoon, uusi suhde maahan, irtautuminen keinottelu ja kilpailupakosta, keinotekoisesta huvista ja yllellisyyden ihannoinnista."

- Santeri Alkio, Maalaispolitiikkaa 1

Keskustalaista talouspolitiikkaa määritetään usein sen kautta, mitä se ei ole. Monelle tutussa silloisen Maalaisliiton julisteessa vuodelta 1950 vasemmalla lukee "Kommunismiin ja sosialismiin pakkovalta" ja oikealle "Suurpääoman kahleet". Keskeltä löytyy keskustalainen vaihtoehto, vapaan kansan suora tie, talouspolitiikan kolmas vaihtoehto.

Keskustanuorten talouspoliittinen työryhmä asetti tavoitteekseen luoda puitteet sille mitä talouspolitiikan kolmas tie meidän mielestämme tarkoittaa 2010-luvun yhteiskunnassa. Talouspolitiikka lomittuu yhteen kaikkien muiden politiikkasektoreiden kanssa ja toimii pohjana muun muassa hyvinvointi- ja ympäristöpolitiikalle. Keskustalainen talouspolitiikka on lähtökohdaltaan vastuullista ja ylisukupolvista. Tässä ohjelmassa esitämme nuorkeskustalaisia ajatuksia talous- ja työelämän uudistamiseksi.

Talouspolitiikka on muutakin kuin säätelyä tai säätelyn puutetta. Se on myös arvoja. 2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen päättyi koko maailmantaloutta ravistelleeseen finanssikriisiin. Sen yksi keskeinen syy palautuu ahneuteen. Pikavoiton tavoittelusta tuli joiltakin osin bisnesmaailman ainoa tarkoitus. Varauksettomasti markkinatalouteen uskovien mielestä näin on toki aina ollut ja on parasta olla tulevaisuudessakin. Ne yritykset, joiden tuotteet käyvät kaupaksi, menestyvät. Loput kuihtuvat pois, sillä markkinat rankaisevat tehottomuudesta. Markkinataloususkovaisten mielestä vapaassa markkinataloudessa valta on kuitenkin aina lopulta kuluttajilla ja järjestelmä on siten oikeudenmukainen ja ainoa mahdollinen.

Keskustanuoret uskovat markkinatalouteen, mutta emme varauksettomasti. Nuorkeskustalainen ihmisyyssate näkee markkinatalouden nykytodellisuudessa vakavia epäkohtia. Pelkkä kuluttajien valta ei riitä takaamaan tasa-arvoa, sillä markkinoilla valta on niillä, joilla on eniten rahaa. Tämä näkyy erityisesti globaalissa taloudessa. Koska monilla ihmisillä ei rikkaiden väestöosien tapaan ole mahdollisuutta aitoihin valintoihin, tarvitaan kansainvälisiä pelisääntöjä. Markkinatalous ei sellaisenaan myöskään huomioi taloudellisesta aktiivisuudesta aiheutuvia epämiellyttäviä ulkoisvaikutuksia.

Politiikan avulla tulee asettaa puitteet markkinataloudelle, jotta yhteiskunta kehittyisi kestäväällä tavalla niin sosiaalisesti, taloudellisesti kuin ympäristönkin kannalta. Pikavoittojen sijaan on pyrittävä maksimoimaan voittoja pitkällä aikavälillä koko ihmiskunnan mittakaavassa.

Kannatamme Keskustanuorissa kansainvälistä elinkeinovapautta, mutta emme keinotteluvapautta, kuten jo Santeri Alkio aikoinaan opetti. Tämä tarkoittaa sitä, että ihmisillä on oltava mahdollisuus päästä elämässä eteenpäin, ei kuitenkaan toisista piittaamatta ja muita sortaen. Arvoja on asetettava tärkeysjärjestykseen. Yksittäisten ihmisten vastuun lisäksi tarvitaan yhteistä vastuunkantoa.

Samalla kun talouskasvu on nostanut elintasoamme länsimaissa, materiakeskeiset elämänarvot ovat lisänneet ihmisten suhteellista eriarvoisuutta. Talouskasvu voi lisätä ihmisten onnellisuutta ja hyvinvointia vain tiettyyn pisteeseen saakka ja Suomessa tämä on jo saavutettu monelta osin. Toisaalta esimerkiksi lääketieteen kehittyminen on tuonut lisää terveitä elinvuosia ihmisille ja tietoyhteiskunta on luonut

mahdollisuuden globaaliin kansalaisuuteen. Kasvava kulutus on kuitenkin samaan aikaan vienyt elinympäristömme kuilun partaalle.

Läpi ihmiskunnan historian ihmisten, yritysten, valtion ja muiden tekijöiden suhteita on järjestetty erilaisin tavoin. Aika-ajoin nämä talousjärjestelmät ovat muuttuneet tai niitä on muutettu. Myös nykyistä järjestelmää on pystyttävä arvioimaan sen hyvien ja huonojen saavutusten valossa. Tässä talouspoliittisessa ohjelmassa hahmottelemme vapaan kansan suoraa tietä – arvovihreää yhteiskuntaa, jonka keskiöön on nostettu ihminen ja ympäristö.

Viisi kärkitavoitetta

1. Kulutusverojen painopiste kohdistetaan haitalliseen kuluttamiseen.
 - Arvonlisäverotusta uudistetaan jakamalla tuotteet neljään tasoon: Matalasti verotettaviin välttämättömyyshyödykkeisiin, keskitasoisesti verotettuihin kulttuuri- ja liikuntapalveluihin, yleistasolla verotettaviin perushyödykkeisiin ja korkeasti verotettuihin ylellisyshyödykkeisiin
2. Talouskurista säädetään perustuslailla, jotta kulloisenkin hallituksen kiusausta rikkoa sitoumusta hillittäisiin. Velkaantuminen ei saa ylittää 60 prosentin tasoa bruttokansantuotteesta ja vuotuinen budjettialijäämä ei saa ylittää missään tilanteessa kolmen prosentin tasoa.
3. Koulutuspolitiikassa tarvitaan asennemuutos, jotta se tukisi yrittäjähengen kasvamista. Tämä edellyttää, että koulutus tarjoaa kaikilla asteilla luontevia mahdollisuuksia luovuuteen, vaikuttamiseen ja osallistumiseen.
4. Työttömyyden, erityisesti nuorisotyöttömyyden, nujertamiseksi tarvitaan monipuolista toimenpidepakettia, jolla estetään pitkäaikaistyöttömyyden kasvu ja annetaan osatyökykyisille mahdollisuus työelämään.
5. Sosiaaliturvajärjestelmästä tehdään inhimillinen ja kannustava negatiivisen tuloveron avulla.
 - Jokaisesta itse hankitusta eurosta pitää jäädä käteen vähintään 30 senttiä.

1. Velkaantumisen loppu

Julkisen talouden tehtävänä on tasapainottaa oikeudenmukaisesti yksilöiden ja alueiden välisiä tuloeroja. Jokaisella on kuitenkin itsellään lähtökohtaisesti vastuu omasta taloudestaan, niin yksilöillä kuin yhteisöilläkin. Pidemmällä aikavälillä menot tulee pysyvästi suhteuttaa odotettavissa oleviin tuleviin tuloihin, jottei velkaantuminen kasva hallitsemattomaksi.

Finanssikriisin aiheuttaman suhdanneluontoisen romahduksen lisäksi Suomella on kurottavana myös se kestävyysvaje, joka oli olemassa ennen viimevuosien surkeaa talouskehitystäkin. Julkisen talouden ammottava vaje tulee paikata kahden seuraavan hallituskauden aikana. Ensimmäisen neljän vuoden aikana on saatava valtion menot ja tulot kohtaamaan ilman, että menoja rahoitetaan lisävelkaantumisella. Velkaantumisen loppu neljässä vuodessa.

Toisella nelivuotiskaudella on puolestaan ryhdyttävä maksamaan pois kertynyttä velkakuormaa. Kysymys on sukupolvien oikeudenmukaisuudesta. Nuori polvi ei ole tehnyt sitoumusta, jonka nojalla olisimme velvoitettuja ottamaan vastaan läpeensä velkaantuneet kunnat ja valtion. Työelämään tulevat pienet ikäluokat eivät myöskään yksinkertaisesti selviä rajusti kasvavista eläke- ja hoivamenoista, jos julkinen

talous on valmiiksi kuralla. Tällöin on ilmeinen vaara sille, että niin annetut eläkelupaukset kuin vanhuspalveluiden tasokin vaarantuvat. Etelä-Euroopan maiden kohtalon luulisi opettaneen suomalaisillekin, että hyvät palvelut ja etuudet voidaan turvata vain pitämällä julkinen talous kunnossa.

Mikäli Suomessa olisi rohkeutta ottaa käyttöön monipuolisia talouskasvua vauhdittavia toimenpiteitä, voitaisiin näin paikata osa vajeesta. Tässäkin tapauksessa myös veronkiristysä ja menojen leikkauksia tarvitaan. Valitettavasti kokoomuksen ja sosialidemokraattien johtaman hallituksen toimenpiteet kuitenkin pikemmin kurittavat kuin tukevat yritysten toimintaedellytyksiä. Jos talouskasvu hyytyy entisestään, globaalin taloustilanteen ja hallituksen toimeentuloisuuden vuoksi, on tulevina vuosina edessä raju julkisen talouden matokuuri.

Jatkossa on yhä tarkemmin katsottava, että menot kohdistuvat sinne mistä niistä saatava hyöty on suurimmillaan eli yhteiskunnan vähäosaisimmille ja perusturvan varassa eläville. Vastaavasti niiden joilla on maksukykyä, tulee kattaa aiempaa suurempi osa julkisista palveluista kerättävien maksujen kautta.

Nyt eläkkeelle jäävä sukupolvi joutuu osallistumaan omien hoivamenojensa kattamiseen aktiivisemmin kuin aikaisemmat sukupolvet. Samalla myös erilaisista veroetuuksista on varaa karsia pois ylimääräisiä rönsyjä, joita sinne on vuosien varrella ilmaantunut. Esimerkiksi varsin korkealle tasolle niin enimmäismäärältään kuin korvausprosenttiltaankin nostettua kotitalousvähennystä voidaan hyvin alentaa siten, että silti säilytetään tämän verovähennyksen hyvät puolet. Kotitalousvähennys ehkäisee harmaata taloutta ja luo uusia työpaikkoja esimerkiksi siivousalalle, joten kokonaan sitä ei ole tarkoituksenmukaista poistaa.

Ehdottomana reunaedellytyksenä on pidettävä sitä, että Suomessa huolehditaan kaikissa olosuhteissa, ettei julkisen talouden velka pääse ylittämään euroalueen kasvu- ja vakaussopimuksen ylärajana toimivaa 60 prosentin tasoa bruttokansantuotteesta. Suomen on myös sitouduttava siihen, ettei budjettialijäämä ylitä missään tilanteessa kolmen prosentin tasoa. Tästä talouskurista tulisi säätää perustuslailla, jotta kulloisenkin hallituksen kiusausta rikkoa sitoumusta hillittäisiin. Vaikka muut maat sortuvat ympärillämme löysään talouden pitoon, tulee Suomen kuitenkin säilyttää uskottava talouspolitiikkansa. Näin voimme varmistaa oman selustamme vaikeinakin aikoina.

1.1. Kulutusverojen painopistettä kohdistetaan haitallisen kuluttamisen verottamiseen

Kulutusverot ovat keskustanuorille haastava arvopoliittinen kysymys. Asiassa kohtaa kaksi keskustalaisen arvomaailman kaksi keskeistä näkökulmaa, jotka vievät toisiaan ristiriitaiseen suuntaan ainakin lyhyellä aikavälillä. Ensinnäkin keskustalaiseen perinteeseen kuuluu köyhän asian eli vähäosaisten huomioiminen. Valitettavasti kulutusverojen korotukset kohdistuvat suhteellisesti kaikista voimallisimmin juuri pienituloisiin, sillä he käyttävät käytännössä kaikki tulonsa kulutukseen.

Vaakakupin toisella puolella on puolestaan vaatimus kestävästä kehityksestä. Ihmiskunnan nykyinen kerskakulutuskulttuuri ei ole jatkossa mahdollista, jos haluamme säilyttää planeettamme elinkelpoisena. Niinpä on välttämätöntä, että keskipitkällä ajanjaksolla ihmisten käyttäytymistä saadaan voimallisesti suunnattua nykyistä kestävämpään kulutukseen. Verotus on valistuksen ja lainsäädännön ohella yksi keskeinen poliitikkojen käytössä oleva elementti, jonka avulla ihmisiä voidaan ohjata muuttamaan käyttäytymistä toivottuun suuntaan.

Välillistä verotusta on kiristettävä erityisesti sellaisissa tuotteissa, jotka kuormittavat luontoa tai ovat haitallisia ihmisten hyvinvoinnille. Yksinkertaisesti sanottuna kulutus- ja ympäristöveroja tulee kiristää, jotta ihmisten ja yritysten toimintaa saadaan muutettua ekologisesti kestävämpään suuntaan.

Vastaavasti ihmisen perustarpeita, kuten terveellisten elintarvikkeiden verotusta tulee keventää. Arvonlisäverotusta tulee kaiken kaikkiaan uudistaa siten, että sen perustan muodostaisi neljä tasoa: Välttämättömyyshyödykkeet, kuten ruoka ja lääkkeet ovat kevyesti verotettuja. Hyvinvointia lisääviä kulttuuri- ja liikuntapalveluita puolestaan verotetaan yleistasoa alhaisemmin, perushyödykkeitä yleistasolla ja kaikkia muita, eli nk. ylellisyystuotteita voimakkaasti. Kokonaisuudessaan arvonlisäverotuksen avulla tulee kerätä selkeästi nykyistä enemmän verotuloja. Suomen on myös vaikutettava Euroopan unionin tasolla siihen, että neljän arvonlisäveroluokan (nollataso+kolme muuta) sijaan voisi olla useampi arvonlisäveroluokka.

Kulutusverojen lisäksi käyttöön tulee ottaa myös uusia verotuksen muotoja, joilla ihmisiä ja yrityksiä ohjataan luonnon kannalta kestäväan talouteen. Muun muassa päästökauppa on sellainen väline, joka ohjaa pikkuhiljaa kiristyessään ihmisiä tekemään johdonmukaisia ratkaisuja.

Ympäristöverojen yhteydessä ei pidä unohtaa sitä, että ne eivät ainoastaan muuta ihmisten käyttäytymistä toivottuun suuntaan ja tuo rahaa valtion kassaan. Veropoliittisella ohjauksella voimme haittojen torjumisen lisäksi myös synnyttää täysin uusia työpaikkoja, kun esimerkiksi hajatuotetun bioenergian tuotanto lisääntyy tai rakennusmateriaalina aletaan suosia luonnonmukaista puuta.

1.2. Progressiivisuutta tuloveroihin

Kulutusveroja voidaan korottaa vain sillä ehdolla, että samalla myös perusturvaa kohennetaan ja pienten ansiotulojen verotusta kevennetään. Muutoin pienituloisimpien tuloista yhä suurempi osa menisi veroihin, koska heillä kulutukseen menee suhteellisesti suurempi osa tuloista kuin varakkailla. Kulkisimme tällöin kiihtyvää vauhtia kohti tietä, jonka päässä siintää tasaverotus.

Tuloerojen kaventamisen lisäksi pienituloisille kohdistetut veronalennukset luovat hyvinvointia tuottavan positiivisen kierteen, kun työnteosta tulee kannattavampaa myös pienituloisille.

On tosin rehellistä sanoa, että tämä linjavalinta tarkoittaa sitä, että lisääntyvä verorasitus kohdistuu ennen kaikkea kaikille keskituloisia paremmin ansaitseville. Tämä on se hinta, jonka joudumme maksamaan siitä, että saamme nostettua yhteiskunnan vähäosaiset mukaan yhteiseen kelkkaamme.

Keskituloisten ja hyvätuloisten ansioverotusta ei olekaan enää mahdollista keventää. Päinvastoin. Keskituloja suurempien ansiotulojen verotuksen voidaan antaa hitusen kiristyä siten, että ansiotason nousun ja inflaation vuoksi tehtävät verotason vuotuiset tarkistukset lopetetaan määräaikaisesti niiltä tulotasoilta, jotka ylittävät kansalaisten mediaanitulot. Samaan aikaan kaikista suurituloisimmille asetetaan erillinen lisävero, joka olisi suuruudeltaan muutaman prosenttiyksikön luokkaa.

Verotuksen painopiste on jo pidemmän aikaa siirtynyt valtiolta kunnille. Kunnallisvero kohtelee perusvähennystä lukuun ottamatta ihmisiä samalla tavalla heidän maksukyvystään riippumatta.

Tasaverotus olisi teoreettisesti kiva malli hyväosaisille, mutta nykyisenkaltaista yhteiskuntaa sillä ei enää pidettäisi yllä. Tuollaisessa yhteiskunnassa palveluita voisivat ostaa ne joilla siihen on varaa. Suomessa on hiljalleen liu'uttu kohti tasaveroa, vaikka aiheesta ei olekaan käyty kunnollista poliittista debattia. Kansalaisten mielipidettä asiaan ei ole oikein missään vaiheessa kysytty, koska muutos on tapahtunut vaivihkaa tipoittain ja vaalikausien välissä.

Keskusta on saanut vuosien varrella monesti oppi-isiltään testamentin, jonka mukaan Keskusta ei saa unohtaa köyhän asiaa. Tätä aateperintöä meidän tulee vaalia tänäkin päivänä. Meidän tulee palauttaa veropolitiikka, jossa yhteisiin kustannuksiin osallistutaan maksukyvyyn mukaan.

Progressiiviselle verotukselle on kuitenkin muitakin perusteita kuin Keskustan aatteellisten oppi-isien viimeinen tahto. Pienituloisille kohdistetut veronalennukset ovat kannustinvaikutustensa vuoksi tehokkaampia kuin kaikille tasaisesti kohdistetut veronalennukset. Vaikka joutuisimme hitusen enemmän kiristämään kaikkien muiden verotusta, siitäkin huolimatta pienituloisimpien verotusta kannattaisi keventää nykyisestään. Työllisyysvaikutusten lisäksi pienituloisten verokevennyksiä tukee se seikka, että pienituloiset käyttävät kaikki tulonsa kulutukseen. Heillä ei yksinkertaisesti ole varaa säästää. Tämän vuoksi pienituloisille kohdistetut veronalennukset eivät jää lepäämään vaan raha lähtee kiertoon ja luo uusia työpaikkoja.

1.3. Omaisuuden ja siihen liittyvien tulojen verottamista kiristetään

Suomen talouskasvu oli huimaa 1990-luvun laman ja finanssikriisin välisen aikakauden. Kasvu kuitenkin jakaantui varsin epätasaisesti kansalaisille. Väestön tuloerot ovatkin kasvaneet huimasti 1990-luvun lamasta lähtien. Perusturvan varassa kituuttavat ovat saaneet tyytyä parin vuosikymmenen aikana likipitään tulotason reaaliseen nollakasvuun. Alimman tulonsaajakymmenyksen tulot kasvoivat vaivaiset 12 prosenttia ja keskiverto palkansaajan puolestaan noin 20-30 prosenttia. Samaan aikaan pääomatuloja saavan ylimmän tulokymmenyksen tulotaso on noussut noin 70 prosenttia. Tulonsaajien ylin prosentti on puolestaan korjannut potin kolminkertaistamalla tulotonsa kahdessa vuosikymmenessä. Tuskin hyväosainen väestönosa ajautuu nieron tielle, vaikka heidän tulojaan jatkossa verotettaisiinkin vähän nykyistä ankarammin. Myös varallisuusveron tai sen kaltaisen omaisuusveron palauttamista on selvitettävä vakavasti.

Pääomatulojen verokanta eriytettiin ansiotulojen verotuksesta 1990-luvun laman aikana perustellusta syystä. Pääomaverotus ei tuolloin tuottanut juuri mitään, koska yritykset pystyivät verosuunnittelun avulla välttämään raskaan verorasituksen maksuun lankeamisen. Uudistuksen jälkeen pääomatuloista kertyvän veron määrä kasvoi huimasti, vaikka nimellinen pääomatulojen veroaste alenikin. Tämä johtui siitä, että uudistuksen jälkeen yritysten kannatti kertoa todelliset pääomatulonsa. Mikäli pääomaverot muutettaisiin uudestaan voimakkaasti progressiiviseksi, olisi vaarana jälleen, että kokonaisuudessaan verotulot pienentyisivät. Kansalaisten oikeudenmukaisuuden tajun kannalta on kuitenkin kohtuutonta, jos ansiotuloista peritään tuntuvasti korkeampaa veroa kuin pääomatuloista. On kuitenkin syytä muistaa, että yritykset ovat jo maksaneet tuloistaan yhteisövero. Ennen kuin omistaja pääsee kotiuttamaan sijoituksensa tuottoa osinkojen tai myyntivoiton muodossa, on niitä jo kertaalleen verotettu.

Pääomatulojen verokertymän merkitys on nykyisellään valtion budjetissa kohtuullisen pieni. Yhden prosentin korotus pääomatulon nykyiseen veropohjaan tuottaisi valtion kassaan vain noin 50–100 miljoonaa euroa, riippuen meneillään olemasta taloussuhdanteen hetkestä. Vastaavasti esimerkiksi yhden prosentin korotus arvonnäisäveroon tuottaa noin 700 miljoonaa euroa. Pienestä verokertymästä huolimatta on oikeudenmukaista, että myös kaikista suurituloisimmat osallistuvat aikaisempaa isommalla potilla laman aiheuttaminen kulujen maksamiseen. Niinpä pääomien verotusta voidaan maltillisesti kiristää.

Pörssiyritysten osinkojen verotusta tulee kiristää muuttamalla ne koko arvostaan verollisiksi. Samalla voidaan kuitenkin tukea kotimaista omistajuutta sillä, että vapautetaan noin 1000 euron vuosittaiset osinkotulot veroista. Vastaavasti merkittävän suuria yli 100 000 euron vuosittaisista pörssiosingoista maksettaisiin jatkossa hieman korkeampaa veroa.

Listamattomien yritysten osinkoverotusta voidaan kiristää maltillisesti niin, että kannustavuus yritysten taseiden vahvana pitämiseen kuitenkin säilyy, jotta yritykset voivat hakea itselleen kasvua. Listamattomilla yrityksillä pitää säilyttää edelleen jonkinasteinen veroetus, joka toimii korvauksena yrittäjäriskin ottamisesta.

Perintö- ja lahjaverotus

Nykyinen perintö- ja lahjaverotus sisältää monenlaisia ongelmia. Perintö- ja lahjaverotuksen kohteena oleva omaisuus on useimmiten hankittu verotetuilla tuloilla, joten seurauksena on vähintään kaksinkertainen verotus. Perintö- ja lahjaverotus on hyvin altista verosuunnittelulle, jolla veroseuraamuksia voidaan tehokkaasti minimoida. Toisaalta verotus hankaloittaa yritysten sukupolvenvaihdoksia, eikä kohtelee eri tavoin omistettuja yrityksiä yhdenvertaisesti; esimerkiksi laajasti omistettuihin pörssiyrityksiin ja osuuskuntiin ei kohdistu sukupolvenvaihdoksesta aiheutuvaa verorasitusta. Verorasitus on usein pois perheyriyten omasta pääomasta ja sitä kautta investoinneista ja kasvusta. Iso perintö- tai lahjaverot voi aiheuttaa ongelmia saataessa huonosti realisoitavissa olevaa omaisuutta.

Keskustanuoret esittää pitkällä aikavälillä luopumista perintö- ja lahjaverotuksesta. Esimerkiksi Ruotsi luopui perintöverosta vuonna 2005. Näin perintö- ja lahjaverotuksen aiheuttamista haitoista päästään pois, mutta vaikutus valtion verokertymään ei välttämättä tule kovin suureksi. Veromenetyksiä kompensoisi luovutusvoittoverojen kasvu sekä yritystoimintaedellytyksien parantumisen tuoma taloudellinen toimeliaisuus.

Nykyisin perintönä tai lahjana saadun omaisuuden hankintamenoksi katsotaan siirtymävaiheessa vahvistettu perintöverotusarvo, joka vastaa käypää arvoa. Perintö- ja lahjaverot maksetaan tämän verotusarvon mukaan. Luovutettaessa omaisuudesta edelleen, luovutushinnasta vähennetään hankintameno kun luovutusvoittoveroa lasketaan. Jos perintö- ja lahjaverotuksesta luovuttaisiin, voitaisiin hankintamenon osalta käyttää jatkuvuuden periaatetta. Se tarkoittaa sitä, että luovutusvoittoverotuksessa omaisuuden luovuttajan hankintamenona käytetään perinnönjättäjän tai lahjanantajan alkuperäistä hankintamenoa. Tämä kasvattaa luovutusvoittoveron tuottoa.

Otetaan esimerkki. Perittävä henkilö on hankkinut omaisuuden 100 000 eurolla. Perittäessä omaisuuden käyväksi arvoksi arvioidaan 200 000 euroa, jolloin omaisuuden perivä henkilö maksaa perintöveroa 21 700 euroa. Omaisuus myydään edelleen 200 000 eurolla. Saatu summa on siis sama kuin hankintamenoksi katsottava perintöverotusarvo, joten luovutusvoittoveroa ei tarvitse maksaa. Jos perintöveroa ei olisi ollut käytössä, omaisuutta edelleen myytäessä hankintamenoksi olisi katsottu jatkuvuusperiaatteen mukaisesti alkuperäinen hankintahinta 100 000 euroa. Myyntitilanteessa luovutusvoitto olisi ollut myyntihinnan ja hankintamenon erotus, eli 100 000 euroa. Tästä luovutusvoittoveroa suoritetaan 28 000 euroa. Esimerkkitapauksessa pääomaveron tuotto jää siis lopulta isommaksi kuin perintöveron tuotto.

1.4 Vastuuta lähiyhteisöille

1.4.1. Operaatio: Lähipalveluiden turvaaminen

Suomalainen kuntakenttä on murroksessa. Lakisääteisten palveluiden turvaaminen käy haastavaksi, kun niiden tuottaminen sekä niitä tarvitsevien ihmisten määrä kasvaa jatkuvasti. Samalla kuntien taloustilanne on pääsääntöisesti heikossa jamassa.

Keskeisenä ratkaisuna ongelmaan on esitetty kuntaliitoksia, kuntien tiiviimpää yhteistyötä sekä eri palvelutuotannon alojen kuntayhtymiä. Näiden kaikkien vaihtoehtojen ongelma on kuitenkin siinä, etteivät ne ole pitkän aikavälin ratkaisuja. Ne ovat pikemminkin tekohengityksen antamista vanhoille palvelutuotannon malleille. Samalla palveluiden itsetarkoitus, eli niiden laatu, heikkenee.

Suomalaisen kuntakeskustelun perisynti on palveluiden tehokkuuden puolesta puhuminen. Tällöin unohtuu laadun merkitys. Viime kädessä laatu on kuitenkin se tekijä, joka saa ihmiset puolustamaan palveluiden merkitystä. Samalla se luo niille lisää kysyntää ja lisää ihmisten maksuhalukkuutta, tapahtuu se sitten veronmaksun tai palvelumaksujen muodossa.

Keskustanuorten malli palvelutuotannon kehittämiseksi on maakunta-kuntamalli. Sen keskeisenä ajatuksena on poistaa turhat hallinnon tasot kansalaisten ja valtion välistä. Nykyisellään monimutkaiset hallintorakennelmat ovat monimutkaisia ja vaikeasti hallinnoitavia. Suurkuntiin siirtyminen ei ole kuitenkaan mikään ratkaisu, sillä tällöin hallinnon tasot siirtyvät kunnan sisälle.

Maakuntamallissa nämä monimutkaiset kuntien yhteistyömallit siirrettäisiin kansanvaltaisesti valittavan ja sektorirajat ylittävän palvelutuotannosta vastaavaan maakuntahallinnon alaisuuteen. Samalla maakunnille annettaisiin verotusoikeus ja niille osoitettaisiin lakisääteisiä palveluntuotantoon liittyviä tehtäviä.

Kuntien tehtäväksi jäisi pienin resurssein toteutettavien lähipalveluiden, kuten lasten päivähoidon tai kirjastopalveluiden tuottaminen. Lähipalveluiden tuottamisessa on korostettava jatkossa yhä enemmän yhteisöllisyyttä ja kuntalaisten välistä yhteistyötä. Julkisen ja kolmannen sektorin välistä eroa on tarkasteltava lähipalveluiden kohdalla kriittisesti.

Keskeisin uudistus olisi kuitenkin, että kuntien lakisääteiset tehtävät vähennettäisiin mahdollisimman minimiin. Tällöin kunnat saisivat ohjata resurssejaan siihen, minkä sen asukkaat kokevat tärkeimmäksi. Kunnilla säilyisi edelleen kuitenkin jonkinlainen verotusoikeus ja valtionapu.

1.4.2. Suomessa tarvitaan yhteisöjen politiikka

Ihmisten passiivisuus on yleistynyt yhä enemmän viime vuosien kuluessa. Ihmiset ovat siirtäneet vastuuta palveluiden tuottamisesta julkiselle sektorille. Samalla ihmisten välinen yhteistyö ja vapaaehtoistoiminta ovat vähentyneet merkittäväällä tavalla.

Keskustanuorten mielestä tämä kehityskulku on pysäytettävä. Suomessa on tehtävä kansalaisyhteiskuntaa aktivoivia ja yhteisöllisyyttä rakentavia politiikkaratkaisuja. Olemassa olevien yhteisöjen ja järjestöjen toiminta on saatava kukoistukseen, jonka lisäksi on etsittävä uusia yhteisöllisyyden muotoja.

Toimivan kansalaisyhteiskunnan varaan on mahdollista rakentaa entistä hajautetumpi päätöksentekomalli. Päätöksentekovaltaa ja taloudellisia voimavaroja on järkevää siirtää julkiselta sektorilta paikalliselle tasolle, kansalaisille, järjestöille ja yhteisölle. Ne tietävät, mikä on järkevin tapa tuottaa erilaisia lähipalveluja. Samalla vähennetään keskitetyn päätöksen koneiston informaation puutteesta ja tehottomuudesta johtuvaa resurssien haaskausta.

Yhteisöjen politiikan toteuttaminen on keino lisätä ihmisten omavastuullisuutta. Julkisen sektorin tehtäväkenttä on laajentunut viime vuosikymmenten aikana huomattavan suureksi. Valittu tie on pitkällä tähtäimellä kestävä. Julkisen sektorin talousvaikeudet toimivat tästä vakavimpana esimerkkinä.

Käytännön tasolla Keskustanuoret ehdottaa kansalaisyhteiskunnan nousua tukevia yhteiskuntapoliittisia uudistuksia. Palveluiden tuottamista koskevaa päätösvaltaa on hajautettava ja palveluiden tuottaminen on avattava erilaisille tuottajille. Palveluntuottaja on valittava julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin väliltä sen mukaan, kuka tuottaa sen kaikkein laadukkaimmin ja järkevimmin.

On myös pidettävä huoli siitä, että yhteiskunnan heikoimmassa asemassa oleville turvataan palveluiden saatavuus sekä mahdollistetaan niiden tuottamisen tukeminen. Yhtenä ratkaisuna Keskustanuoret esittää, että esimerkiksi yhdistysten, järjestöjen ja kirkkokuntien toiminnan tukeminen olisi mahdollista verovähennyksen keinoin. Ihmiset voisivat käyttää yhdistystoiminnan tukemiseen enintään 3 prosenttia tuloistaan. Summa pidätettäisiin palkasta ennakoon ja se olisi verovähennyskelpoinen.

1.5 Toimenpiteet

1. Julkisen talouden velka ei ylitä missään olosuhteissa 60 prosenttia bkt:sta eikä vuotuinen budjettialijäämä saa ylittää 3 prosenttia bkt:stä. Budjettikurista säädetään perustuslailla, jotta hillitään hallitusten himoa rikkoa rajoja.
2. Kulutusverojen painopiste kohdistetaan haitalliseen kuluttamiseen.
 - Arvonlisäverotusta uudistetaan jakamalla tuotteet kolmeen tasoon: Matalasti verotettaviin välttämättömyshyödykkeisiin, keskitasoisesti verotettuihin kulttuuri- ja liikuntapalveluihin ja korkeasti verotettuihin muihin hyödykkeisiin.
3. Kulutusverojen korotusta kompensoidaan keventämällä pienituloisimpien ja tulonsiirtojen varassa olevien verotusta sekä parantamalla perusturvaa.
4. Keski- ja hyvätuloisten verotuksen annetaan hiukan kiristyä lopettamalla määräaikaaisesti ansiotasojen nousun ja inflaation vuoksi tehtävät vuosittaiset verotason tarkistukset. Suurituloisimmille asetetaan erillinen lisävero, joka olisi suuruudeltaan muutaman prosenttiyksikön luokkaa.
5. Varallisuusveron tai sen kaltaisen omaisuusveron palauttamista selvitetään vakavasti.
6. Pörssiyhtiöiden osinkojen verotusta kiristetään muuttamalla ne koko arvostaan verollisiksi, mutta samalla piensijoittamiseen kannustetaan vapauttamalla 1000 euron vuosittaiset osingot veroista.
7. Listaamattomien yritysten verotusta kiristetään maltillisesti.
8. Keskustanuorten malli palvelutuotannon kehittämiseksi on maakunta-kuntamalli. maakunnille annettaisiin verotusoikeus ja niille osoitettaisiin lakisääteisiä palveluntuotantoon liittyviä tehtäviä. Kuntien tehtäväksi jäisi pienin resurssien toteutettavien lähipalveluiden, kuten lasten päivähoidon tai kirjastopalveluiden tuottaminen.
9. Taloudellisia voimavaroja siirretään julkiselta sektorilta paikalliselle tasolle, kansalaisille, järjestöille ja yhteisölle.

10. Otetaan käyttöön yhdistystili, jonne kukin voi ohjata enintään 3 % verotuloista. Summa pidätettäisiin palkasta ja sen voisi käyttää yhdistysten, järjestöjen ja kirkkokuntien toiminnan tukeminen.

2. Yrittäjähengellä lisää hyvinvointia

Yrittäjyyden pitäisi olla nykyistä useammalle nuorelle todellinen vaihtoehto toimeentulon hankkimiseen ja itsensä toteuttamiseen. Yrittäjyyttä voi toteuttaa perinteistä mallia laajemmassa muodossa. Modernia yrittäjyyttä ovat niin yhteiskunnallinen-, osuuskuntapohjainen- kuin osa-aikainenkin yrittäjyys.

Suomi ei ole erityisen tunnettu perhe- ja pienyrittäjien maana. Monilla aloilla elämme valitettavasti monopolien, oligopolien ja jopa myös kartellien värityksessä yhteiskunnassa. Taloudellisten hyvinvointitappioiden lisäksi taloudelliset keskittymät polkevat alleen demokratian ihanteet. Me keskustanuorissa uskomme talonpoikaishenkisen pienyrittäjyyden ja keskisuurten perheyriyten lisäävän yksilöiden valinnan vapautta sekä innovatiivisuutta.

Yhteiskunnassamme on myös ikävä tapa asetella vastakkain yrittäjiä ja työntekijöitä, vaikka molemmat tarvitsevat toisiaan. Terve yrittäjyys ei perustu ahneuteen, vaan ennen kaikkea pyrkimykseen taloudelliseen itsenäisyyteen ja henkiseen vapauteen. Tämä näkyi jopa Neuvostoliitossa, jossa kolhoosien jäsenten pienet yksityiset peltotilkut tuottivat merkittävän osan koko maan elintarvikkeista. Taloudellinen kasvu voi lopulta syntyä vain yritysten ja yritteliäisyyden kautta.

Yrittäjiltä edellytetään riskinkantokykyä ja kykyä kehittää taloudellista toimeliaisuutta. Jos he tämän riskinkannon vastapainoksi saavat mahdollisuuden hieman isompiin tuloihin, ei se saa olla syy kateudelle. Työntekijät valitsevat riskin sijaan varmemman turvan. Valinnan tekee kukin yksilö itse. Yksi olennainen osa yrittäjyyden henkistä tukemista on epäonnistumisten salliminen. Yrittäjillä on oltava oikeus uuteen alkuun.

2.1 Pientä ja keskisuurta kasvuyrittäjyyttä edistettävä

Suomalaisessa politiikassa puhutaan paljon yrittäjyydestä, mutta käytännössä se tarkoittaa useimmiten vain mittavia tukipaketteja tai verohelpotuksia suuryhtiöille tai muutamille keskeisille vientiteollisuuden toimialoille. Korporatistisessa politiikassa olemassa olevat yritykset ja toimialat nähdään ikään kuin ikuisina talouden kiinteinä osina, joiden asiaa politiikalla pitää ajaa. Yritysverotuksessa pitäisikin ottaa käyttöön uudenlaisia investointikannustimia, jotka kannustaisivat kasvuhakuiseen yrittämiseen. Vastaavasti sellaiset yritystuet, jotka valuvat hankkeisiin, jotka toteutuisivat ilman tukiakin, on saatava loppumaan.

Keskustalaisen talouskäsityksen keskeisin periaate on kautta historian ollut monopolien ja taloudellisen vallan keskittymien vastustaminen ja pienyrittäjyyden ja osuustoiminnan tietoinen suosiminen. Vaikka tästä periaatteesta on aika ajoin pragmaattisista syistä lipsuttu, on se tänä päivänä ajankohtaisempi kuin koskaan. Markkinatalous on nerokas järjestelmä, kunhan sitä eivät liian voimakkaat markkinaosapuolet pääse häiritsemään. Valitettavasti täydellisen kilpailun teoreettiset oletukset eivät nyky maailman kovassa kapitalismissa päde. EU:n ja Suomen kilpailuviranomaiset tekevät parhaansa, mutta tarvitsevat tuekseen edelleen tiukempaa lainsäädäntöä. Hallitsevaa markkina-asemaa hyväksikäyttävät yritykset ja ketjut syövät joka päivä kuluttajan kukkarosta.

Tiukemman kilpailupolitiikan lisäksi pienyrityksiä ja osuustoimintaa tulee tukea monipuolisesti. Markkinatalouden rakenteet tarvitsevat uusia yrittäjiä ja erilaisella arvopohjalla toimivia yrityksiä

uusiutuakseen ja tuottaakseen hyvinvointia koko yhteiskuntaan. Yritystoiminnan ja innovaatioiden tukemisen byrokratiaa tulisi purkaa kovalla kädellä. Verotuksen kautta toteutettavat kannusteet on yleensä huomattavasti helpompia järjestää ja valvoa, kuin suorat yritystuet, joiden valvonta vaatii massiivista byrokratiaa.

Finanssi- ja pankkisektorin kiristyvän sääntelyn vuoksi rahoituksen hinta tulee tulevina vuosina nousemaan. Pieniin ja keskisuuriin suomalaisiin kasvuyrityksiin sijoittamista tuleekin edistää veroratkaisuina, jotta ne saavat vahvistettua taseitaan. Kasvuyrityksiä voitaisiin kannustaa myös antamalla määräaikaista ja osittaisia verohelpotuksia, jos yritys sitoutuu käyttämään voittonsa kasvuhakuiseen investoimiseen tai tuotekehitykseen.

Työlainsäädännön ja sosiaaliturvajärjestelmän tulee jatkossa tunnistaa sellainen yrittäjyys, joka perustuu oman henkilökohtaisen osaamisen ja työpanoksen myyntiin. Nykyinen sosiaaliturvajärjestelmä on osoittautunut liian jäykäksi reagoimaan nopeisiin muutoksiin työmarkkina-asemassa, joka on tavallista tälle yhä kasvavalle itsensä työllistävien joukolle. Työttömäksi joutuneiden mahdollisuutta yritystoiminnan käynnistämiseen ansiosidonnaisella työttömyysturvalla tulee helpottaa. Näin voisimme taata työttömyydestä yrittäjyyteen pyrkivälle vakaamman toimeentulon kuin nykyisellä starttirahajärjestelmällä.

Vaikka edellytyksiä itsensä työllistämiseen kehitetäänkin, on samalla tarkkailtava erittäin kriittisesti ilmiötä, jossa yhä useampi työntekijä uhkaa joutua pakotettuun näennäisyrittäjän asemaan. Näissä tilanteissa työntekijä toimii periaatteessa tavanomaisena työntekijänä. Työnantaja ei kuitenkaan palkkaakaan henkilöä suoraan työsuhteeseen, vaan ottaa hänet töihin vain sillä edellytyksellä, että työpanos myydään työntekijän yrityksen kautta. Työntekijä ei saa tällöin työsuhteeseen kuuluvaa asemaa ja suojaa. Tällainen epäterve ilmiö on omiaan rappeuttamaan mielikuvaa yrittäjyyden mielekkyydestä.

Yrittäjyys ei ole vain taloudellisen toiminnan muoto vaan mitä suurimmassa määrin elämäntapa ja –asenne. Yrittäjyys on alamaiskulttuurin vastakohta, kykyä ja halua vastuunottamiseen omasta ja lähiyhteisön elämästä. Se on eräänlaista modernia vapauden kaipuuta ja kapinaa yhteiskunnan sovinnaisia odotuksia vastaan.

Yrittäjyys on sisällytetty Suomessa kaikkiin mahdollisiin asiakirjoihin peruskoulun opetussuunnitelmista lähtien. Usein ylhäältä käsin tapahtuva yrittäjyyskasvatus kääntyy kuitenkin itseään vastaan. Jos esimerkiksi kouluinstituutio ei tarjoa mahdollisuuksia luovuuteen, vaikuttamiseen ja osallistumiseen, on yrittäjyyden autuutta turha saarnata yhteiskuntaopin tunneilla. Jos korkeakoulumaailman kulttuurissa itsestään selvänä oletuksena on ura yrityksen tai julkisen sektorin palveluksessa, eivät pelkät liiketalouden kurssit saa ketään harkitsemaan oman yrityksen perustamista.

Aalto-yliopiston toimintakulttuuri, jossa nuoria kannustetaan aktiivisesti yrittäjyyden käynnistämiseen tarjoamalla käyttöön tiloja, joissa monet muutkin aloittelevat yrittäjät hiovat ideoitaan, on virkistävä poikkeus suomalaisessa koulutusmaailmassa. Vastaavaa positiivista yrittäjyysshenkeä kaivattaisiin kauttaaltaan koulutusjärjestelmään. Aalto-yliopiston lisäksi muun muassa yrittäjyyslukiot tekevät eri puolilla Suomea urauurtavaa työtä antamalla nuorille käytännön mahdollisuuden pienimuotoisten yritysprojektien kokeilemiseen.

Vaikutukset yrittäjyyden edellytyksiin ja toimintaympäristöön tulisi ottaa huomioon jokaisessa yhteiskunnallisessa päätöksessä, samoin kuin esimerkiksi vaikutukset ympäristötavoitteisiin. Erityisesti vaikutukset tulee huomioida julkisen sektorin hankinnoissa, kilpailulainsäädännössä sekä kaavoituksessa. Valtion ja kunnilla harjoittamalla politiikalla on suuri merkitys sekä yrittäjyysilmapiiriin että myös siihen toimintaympäristöön, jossa yritykset toimivat

2.2 Yritysrikollisuus kuriin

Keskustanuoret suhtautuvat tuomitsevasti niin kutsuttuun harmaaseen talouteen, joka ei kylläkään terminä tee oikeutta asian vakavuudelle. Rikolliseen toimintaan syyllystyneet yritykset vievät toimintaedellytyksiä rehellisesti toimivilta yrityksiltä ja niiden työntekijöiltä. Keskustajohtoiset hallitukset ottivat 2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen aikana käyttöön uusia toimenpiteitä harmaan talouden torjumiseksi, kuten käännetyin arvonlisäveron rakennuslalle. Näitä toimenpiteitä tulee jatkaa pontevasti myös tulevina vuosina, jotta talousrikollisuus saadaan kitkettävä suomalaisesta elinkeinoelämästä. Kiinnijäämisriskin ja rikoksista seuraavien rangaistusten tulee olla sillä tasolla, ettei rikollinen toiminta houkuttele epärehelliseen yrittäjyyteen.

Konkreettisia toimia, joita rikollisuuden torjumiseksi voidaan vielä tehdä, on useita erilaisia. Rakennuslalla on esimerkiksi otettava käyttöön sirukortti, joka sisältää työntekijöiden verotiedot, jolloin niiden tarkastaminen olisi helppoa. Rakennuslalla toimivien yritysten pitäisi niin ikään raportoida neljännesvuosittain tiedot urakoitsijoista ja palkansaajatiedoista. Tilaaavastuulaki tulisi ulottaa isojen hankkeiden aliorakointiketjuun ja tämän valvonnan laiminlyönnistä seuraavia sanktioita on korotettava. Palveluolilla on puolestaan otettava käyttöön sellaiset kassakoneet, joiden myyntikirjauksista tallentuu automaattisesti sellainen muistijälki, että verotustietojen paikkansapitävyys voidaan selvittää. Näiden toimenpiteiden valikoimisessa ja käytännön toteuttamisessa tulee kuitenkin olla tarkkaavainen, jottei tarpeettomasti aiheuteta vahinkoa ja lisätä byrokratiaa kunniallisesti toimiville yrityksille ja heidän työntekijöilleen.

2.3 Toimenpiteet

3. Kilpailulainsäädäntöä on tiukennettava, jotta yritykset eivät pääsisi liian hallitsevaan asemaan markkinoilla.
 - Pienyrittäjyyteen ja osuuskuntatoimintaan tulee kannustaa ja niiden toimintaedellytyksiä tulee vahvistaa suuryrityksiin verrattuna.
4. Yritystoiminnan ja innovaatioiden tukemisen byrokratiaa tulee purkaa kovalla kädellä. Yritysten taloudellisissa kannusteissa painopistettä siirretään suorista yritystuista verotuksen kautta toteutettaviin huojennuksiin. Otetaan käyttöön investointikannustimia.
5. Kasvuyrityksiä kannustaa antamalla määräaikaista ja osittaisia verohelpotuksia, jos yritys sitoutuu käyttämään voittonsa kasvuhakuiseen investoimiseen tai tuotekehitykseen.
6. Työlakia ja sosiaaliturvaa tulee muuttaa sellaiseksi, että se tunnistaa omaa henkilökohtaista työpanostaan myyvien tilanteen.
7. Koulutuspolitiikassa tarvitaan asennemuutos, jotta se tukisi yrittäjähengen kasvamista. Tämä edellyttää, että koulutus tarjoaa kaikilla asteilla luontevia mahdollisuuksia luovuuteen, vaikuttamiseen ja osallistumiseen.
8. Harmaantalouden torjumiseksi otetaan käyttöön uusia keinoja, kuten alihankintaketjujen valvonta ja tyyppihyväksytyt kassakoneet.

3 Kohti työelämän vallankumousta

Nuori työelämään astumassa oleva sukupolvi kokee työn eri tavalla kuin vanhemmat ikäpolvet. Nuorille työ ei käsitteenä edusta enää pelkkää kahdeksasta neljään palkkatyötä, vaan ylipäättänsä yhteiskunnallista osallistumista. Työksi käsitetään yhä enemmän myös kotitaloustyö, vapaaehtoistyö ja osa-aikayrittäjyys. Samaan aikaan nuoret vaativat ansiotyöltään mielekkyyttä. Jos työ ei ole innostavaa ja kiinnostavaa, sitä kartetaan. Puhutaan jopa alentavaan sävyyn paskaduuneista. Kääntöpuolena tälle on vastuun hämärtyminen oman toimeentulon ja työn välisestä suhteesta.

Suomen elintaso on sadassa vuodessa 12-kertaistunut. Elintasomme on kasvanut vaikka töitä tehdään selvästi vähemmän kuin sata vuotta sitten. Tänä aikana työn tuottavuus on jopa 14-kertaistunut. Kehruu-Jennyjen ajoista lähtien meille on vakuuteltu häviävien työpaikkojen aina korvautuvan uusilla työpaikoilla, tosin inhimillisesti raskaiden rakennemuutosten jälkeen. Teknologia kuitenkin murtaa jatkuvasti työn käsitettä. Automaatioteknologian kehitys on hävittänyt kokonaisia ammattikuntia jo toista sataa vuotta. Tietoteknisen vallankumouksen myötä automaation vauhti on kiihtynyt ennennäkemättömällä tavalla. Kehityksen seurauksena joissakin teollisuusyrityksissä palkkakustannusten osuus lopputuotteen hinnasta on jo muuttunut olemattomaksi.

Työpaikkojen pelastajaksi on monesti tarjottu palvelualoja. Jos ei muuta keksitä, niin voimmehan vaikka pestä toistemme paitoja. Internetin ja muiden tietoteknisten sovellutusten vääjäämätön eteneminen ei kuitenkaan säästä kaikilta osin palvelusektoriakaan. Esimerkiksi kaikille tutun verkkopankin myötä pankkialan työpaikat ovat parissa vuosikymmenessä vähentyneet lähes 60 000:sta alle 25 000:een. Seuraavassa aallossa häviävät kaupan alan työpaikat. Verkkokauppa kasvaa kaksinumeroisin luvuin ja teknologia itsepalvelumyymälöitä varten on jo olemassa. Automaation seurauksilta eivät kokonaan välty myöskään niin sanotut ”huippuosaaajat”. Kuluttajat vielä haraavat hetken vastaan, kunnes tottuvat itsepalvelun helppouteen. Kylmäasematkin tulivat pysyväksi osaksi polttoaineen jakeluverkostoa, vaikka niiden suhteen aluksi moni varmasti nikotteli.

Työpaikkoja ei enää tunnut riittävän kaikille, vaan rakenteellinen työttömyys on kasvanut korkealle tasolle. Työllisyysaste jää hyvinäkin talousaikoina matalalle tasolle. Yhtenä vaikeutena ovat niin sanotut matalan tuottavuuden työpaikat. Ne eivät tarjoa kunnollista toimeentuloa ilman sosiaaliturvan ja työn yhteensovittamista varsinkaan kalliin hintatason kaupunkialueilla. Eivätkä ne ole työnantajankaan kannalta järkeviä vaihtoehtoja korkeiden työnantajakustannusten vuoksi. Toisaalta työssäkäyvien kattamat verovarot ja maksuhalukkuus eivät riitä työllistämään kaikkia julkisiin palveluihin, mikä olisi yksi tapa työllistää muutoin työtä vaille jääneet. Vaikka palvelualojen suhteellinen osuus kasvaisikin, niin aineellisen tuotannon merkitystä ei myöskään kannata väheksyä. Voimme pestä toistemme paitoja vain niin kauan kuin pestäviä paitoja riittää.

3.1 Työttömyyden häpeästä itsensä kehittämisen yhteiskuntaan

Työttömyyden vastainen taistelu on useimpien maailman hallitusten työlistalla. Se on ollut sitä jo kauan. Työ on teollistuneiden maiden kulttuuria ehkäpä keskeisimmin määrittävä tekijä. Työ antaa toimeentulon ja määrää ihmisen aseman yhteisössä. Työttömyys on Suomessa edelleen häpeä, joka johtaa usein syrjäytymiseen. Siksi ei ole ihme, että työn loppumista ei edes uskalleta ajatella. Pikemminkin työ ja työurien pidentäminen on nähty lähestulkoon ainoaksi keinoksi selvitä Suomea nopeasti uhkaavasta eläke- ja hoivamenojen kasvusta. Nuorilta ikäluokilta vaaditaan ahkeran työnteen kautta tapahtuvaa vastuunkantoa, jotta suurten ikäluokkien rakentama hyvinvointiyhteiskunta voidaan säilyttää.

Työ ei tietenkään tekemällä maailmasta lopu kokonaan koskaan. Ihmisen luovuudelle on nyt ja tulevaisuudessa kysyntää. Se sijaan nykyisen kaltaista ihmisjoukkoa ei välttämättä enää tarvita tulevaisuudessa huolehtimaan aineellisesta elintason tuotannosta.

Pessimismiin vaipumiselle ei kuitenkaan ole mitään syytä, sillä tulevien vuosikymmenten aikana ihmistyön merkityksen vähentyminen peruselintason ylläpitämisessä tarjoaa ennennäkemättömän hienoja mahdollisuuksia ihmisyyden kehitykselle. Matkalla kohti yhteiskuntaa, joka mahdollistaa itsensä toteuttamisen ja ihmisyyden kehitystarpeen etusijalle asettamisen, tarvitaan teknologisten edistysaskeleiden lisäksi myös merkittäviä muutoksia kulttuuriimme ja ajattelutapaamme.

Vaikka ”itsensä toteuttaminen” sanan varsinaisessa merkityksessä ei ole kokonaan vieras asia nykypäivänkään työmarkkinoilla, niin useimmilla työpaikoilla toteutetaan kuitenkin lähinnä työnantajan pyrkimyksiä. Yksi tulevaisuuden työmarkkinoiden kysymysmerkki lienee tulonjaon ja verotuksen perusteet. Jos ihmisen fyysinen työpanos menettää merkityksensä, niin silti joku edelleen omistaa koneet, jotka työn tekevät.

Perinteisen palkkatyön merkitys on juurtunut hyvin syvään kulttuuriimme. Arkikielessä työstä puhuessamme tarkoitamme ennen kaikkea perinteistä palkkatyötä, joka tuottaa jotain lisäarvoa työnantajallemme ja kansantuloon. Tämä asetelma näkyy esimerkiksi siinä, että kansantuloa laskettaessa kotitöitä ei oteta millään tavalla huomioon. Paidan peseminen kotona ei ole kansantuloa kasvattavaa työtä, mutta sen pesettäminen pesulassa pitää talouden rattaat pyörimässä.

3.2 Työttömyyden nujertaminen vaatii moninaista keinovalikoimaa

Työelämässä eletään kummallisessa joko-tai –tilanteessa. Osa niistä, joilla on työtä, kokee valtaisaan stressiä ja ovat nääntymässä alati kiristyvän työtaakkansa alle. Työuria pitäisi pidentää alusta, keskeltä ja lopusta. Samaan osaa iso osa suomalaisista on kuitenkin kokonaan vailla työtä. Monet niistä nuorista, jotka valmistuivat keskelle työttömyyttä 1990-laman aikana, eivät koskaan päässeet kiinni työelämään. Nyt sama ilmiö uhkaa toistua finanssikriisin aiheuttaman laman myötä.

3.2.1 Pitkäaikaistyöttömyyden kasvu estettävä

Suomessa on tällä hetkellä työttömänä, työkyvyttömänä tai muutoin työelämän ulkopuolella on yhteensä lähes 500 000 työikäistä ihmistä. Määrä vastaa suunnilleen kahdeksan vuoden aikana syntyvien ikäluokkien kokoa. Tämä on hurja määrä suomalaisia. Erityisen huolestuttavaa on työtä vailla olevien nuorten hurja määrä. Työttömänä on useampi kuin joka viides nuori.

Työelämän ulkopuolella olevien ihmisten määrä on liian suuri. Näin on siitakin huolimatta, että finanssikriisistä alkanut syvä taantuma ei johtanut läheskään niin massiiviseen työttömyyden kasvuun kuin mitä tapahtui 1990-luvun lamana aikana. Silloin työttömyysaste nousi lamaa edeltäneeltä noin 3 prosentin tasolta muutamassa vuodessa huimaan 16 prosenttiin.

Finanssikriisin aikana työttömyys nousi ainoastaan noin kahdella prosenttiyksiköllä reilusta 6 prosentista vähän yli 8 prosenttiin, vaikka vuoden 2009 aikana Suomen kansantalous laski bruttokansantuotteella mitattuna yhden vuoden aikana voimakkaammin kuin koskaan rauhan aikana, yli 8 prosenttiyksikköä. Työttömyyden räjähdysmäisen kasvun estämistä selittää ainakin taantumien lyhytaikaisuus, julkistalouden elvyttävät toimenpiteet, yritysten vahvat taseet ja lomautusmahdollisuuksien käyttäminen irtisanomisten sijaan.

Työllisyystilanne on nyt varovaisesti kohentumassa finanssikriisin ensimmäisen aallon jälkeen. Tämä alkaa vähitellen näkyä erityisesti työttömyyden kaikista suhdanneherkimmän väestöosan eli nuorten kohentuneessa työllisyydessä. Vaikka tilanne ei ole niin paha kuin se voisi olla, niin tästä huolimatta myös vakavia uhkakuvia on olemassa.

Työttömyyden yleisestä alentumisesta huolimatta pitkäaikaistyöttömyys on huolestuttavalla kasvu-uralla. Työttömistä noin 40 prosenttia on pitkäaikaistyöttömiä. Vaarana on, että pitkäaikaistyöttömyys muuttuu jälleen ajan myötä rakenteelliseksi työttömyydeksi, jolloin työvoiman kysyntä ja tarjonta eivät enää kohtaa vaikka talous kasvaisikin.

Olemme oppineet edellisestä, 1990-luvun lamasta, että työttömyyden pitkittyminen johtaa nopeasti negatiiviseen kierteseen, josta työelämään uudelleen mukaan pääseminen on tavattoman vaikeaa. Yleinen elämänhallinta vaikeutuu, työelämän kautta tullut sosiaalinen tukiverkosto kuihtuu, työkyky heikkenee ja rahan puute vaikuttaa arjen suunnitteluun.

Lisäksi työntekijän markkina-asema heikkenee nopeasti työttömyyden pitkittyessä. Työnantaja voi epäillä, että työntekijässä on jotain vikaa, kun hän ei ole löytänyt työtä pitkään aikaan. Samaan aikaan työntekijän taidot ja osaaminen vanhenevat. Työttömän kannalta jatkuva työnhakuprosessi on henkisesti hyvin raskasta.

Työelämän ulkopuolella on nyt hyvin monenlaisia ihmisiä. Uutena ilmiönä 1990-luvun lamaan verrattuna on esimerkiksi korkeasti koulutettujen henkilöiden kasvanut työttömyys. Työvoimaviranomaiset eivät välttämättä osaa parhaalla mahdollisella tavalla tunnistaa uudentyypisten työttömien tarpeita.

Pitkäaikaistyöttömyyden ennaltaehkäiseminen on vaikuttavampaa kuin jo pitkäaikaistyöttömyyteen päätyneiden sijoittaminen takaisin työelämään. Tämän vuoksi nopeaan puuttumiseen tulee suunnata resursseja. Tämä edellyttää monia yhtäaikaisia toimenpiteitä. Työttömistä huolehtimisen voi jakaa karkeasti ainakin kuuteen osa-alueeseen:

1. tuetaan ammatillista osaamista,
2. säilytetään terveys ja toimintakyky,
3. tarjotaan useita erilaisia polkuja työllisyyteen,
4. mahdollistetaan osallisuuden ja arvokkuuden kokeminen yhteiskunnassa,
5. vahvistetaan lähiverkostoja,
6. etuuksien vastikkeellisuus

On aivan keskeistä, että jokainen ihminen voi työttömänäkin kokea arvokuutta ja mielekkyyttä elämässään. Toivo tulevaisuudesta on suuri voimavara.

Työttömyyden nopeassa katkaisemisessa tehokkaimmiksi toimenpiteiksi ovat osoittautuneet valmentava työvoimakoulutus ja julkisen sektorin tukityöllistäminen. Aktiivisten toimenpiteiden tehokkuus edellyttää sellaisten henkilöiden tunnistamista, joilla on erityisen suuri riski työttömyyden pitkittymiseen. Työttömyysjaksoja saadaan lyhennettyä, kun riskiryhmille voidaan kohdentaa oikeaan aikaan räätälöityjä toimenpiteitä.

Työttömien terveydestä huolehtiminen on oleellista. Valtaosalla palkansaajista on hyvä mahdollisuus huolehtia terveydestään työterveysjärjestelmän kautta, mutta työttömäksi jäädessään ihminen putoaa tämän järjestelmän ulkopuolelle. Työttömät käyttämät julkiset terveyskeskuspalvelut tarjoavat ennaltaehkäisevää toimintaa työterveysjärjestelmää niukemmin ja vähäisetkin palvelut ovat osin maksullisia. Työttömät ovat keskimäärin sairaampia kuin työssäkäyvät, mutta käyttävät vähemmän palveluita. Työttömyydestä ja heikosta terveydestä tulee helposti itseään vahvistava kierre.

Pitkäaikaistyöttömien pitäisikin saada ainakin kerran vuodessa kutsu laajaan terveystarkastukseen. Tämä toisi pitkällä ajanjaksolla säästöjä terveydenhoidossa.

Kehittämisyrityksistä huolimatta myös sosiaaliturvan ja työelämän yhteensovittamisessa on tehtävää. Pienipalkkaisen epäsäännöllisen ja osa-aikaisen työn vastaanottaminen ei ole kaikissa tilanteissa työntekijän kannalta edelleenkään kovin kannustavaa, kun käteen jäävät tulot eivät liiemmin kasva työnteosta huolimatta tai kokonaisansiot eivät riitä normaaliin toimeentuloon. Kannustinloukuissa ovat erityisesti lapsiperheet.

Yhä suurempi joukko suomalaisia työllistää itsensä myymällä omaa osaamistaan ja työtään. Järjestelmä on kuitenkin liian jäykkä reagoidakseen toiminimellä tai freelancer-pohjalta toimivien toimittajien, taiteilijoiden, kääntäjien ja muiden itsensä työllistävien jatkuvasti vaihtelevaan työmarkkina-asemaan. Osa-aikaisen yrittäjyyden tulisi olla selvästi nykyistä helpompaa. Modernia yrittäjyyttä on myös luovan alojen osaajien osuuskuntamuotoinen toiminta. Pienyrittäjien yhteenliittymissä työskentelevien yrittäjien tulee kaikkien voida säilyttää yrittäjän ammattiasema suhteessa työainsäädäntöön ja verotukseen. Tällaiseen yhteistyössä tapahtuvaan yrittämiseen tulee luoda lisäkannusteita. Työaikasäädöksiä pitäisi myös väljentää, jotta ihmisillä olisi mahdollisuus sopia joustavammin suoraan työnantajansa kanssa työaikaan ja palkkaukseen liittyvistä kysymyksistä.

On myös rohkeasti pohdittava onko ansiosidonnainen työttömyysturva kestoaltaan järkevän mittainen. Erityisesti nuorten kohdalla 500 päivän eli 100 työviikon työttömyysjakso tuntuu auttamatta liian pitkältä. Työelämään pitäisi ehdottomasti päästä tavalla tai toisella kiinni esimerkiksi 100 työttömyyspäivän kohdalla. Työttömyysjakson katkaisemiseksi voitaisiin velvoittaa osallistumaan työllistämistoimenpiteiden tarpeen kartoittamiseen. Kartoituksen perusteella sovittavat toimenpiteet olisivat velvoittavia, joiden laiminlyöminen johtaisi työttömyyskorvauksen alentamiseen. Toisaalta yhteiskunnalla olisi velvollisuus tarjota työttömälle tukitoimenpiteitä, jotta työtön saisi mahdollisuuden osallistua aktiiviseen työelämään.

Ansiosidonnaiseen työttömyysturvaan liittyy keston lisäksi myös toinen ongelma. Työttömien perusturvan kehittäminen on nimittäin tehty likipitään mahdottomaksi kytkemällä se kahteen kertaan ansiosidonnaiseen työttömyysturvaan. Jos yhteiskunta haluaa nostaa eurolla peruspäivärahaa saavien työttömien tukea, tulee sen samalla nostaa eurolla myös ansiosidonnaista työttömyysturvaa saavien tukea. Tämän lisäksi jokainen peruspäivärahaan tehty euron korotus nostaa 105 eurolla sitä tuloaluetta, jolta työttömyysturvaa kertyy suuremmalla kertoimella kuin rajaa isommista tuloista. Tämän tuplakytköksen vuoksi ansiosidonnainen päiväraha nousee enemmän kuin peruspäiväraha, jonka vuoksi peruspäivärahan nostaminen on paitsi kallista myös tehotonta. On väärin, ettei kaikista heikoimmassa asemassa olevia työttömiä voi tukea ilman, että täytyy tukea kaikkia työttömiä.

Työvoima- ja sosiaalipalveluiden äärellä on monia eri toimijoita, joiden välisessä yhteistyössä on paremmin nostettava keskiöön työttömän ihmisen tarpeet. Lainsäädäntö mahdollistaa jo nyt asiakaslähtöisen vuoropuhelun eri hallintokuntien välille, mutta sen on oltava nykyistä saumattomampaa, jotta jokaisen tahon osaoptimoinnista päästään kitkattomaan yhteistyöhön.

Vaikeasti työllistyvien henkilöiden työllistymis- ja aktivointitoimista pitää saada kokonaisvaltainen ratkaisu aikaiseksi nopealla aikataululla.

3.2.2 Osatyökykyisille mahdollisuus työelämään

Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyy vuosittain vajaat 30 000 henkilöä. Määrä vastaa suunnilleen puolta syntyvää ikäluokkaa. Työkyvyttömyyseläkkeelle päätyvistä nuoria alle 35-vuotiaita on noin 13 prosenttia eli 4000 henkilöä. Noin puolet kaikista työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyvistä on parhaassa työiässä olevia.

Tuki- ja liikuntaelinsairaudet sekä mielenterveyden häiriöt ovat kaksi suurinta työkyvyttömyyteen johtavaa sairautta. Nämä ovat molemmat sellaisia sairauksia, että niihin on mahdollista vaikuttaa ennakoimalla. Tässä työterveyshuollolla, kunnallisella terveydenhuollolla ja työhyvinvointia edistävillä toimenpiteillä on iso rooli.

Osatyökykyisiä työnhakijoita on työ- ja elinkeinoministeriön mukaan noin 100 000. Heistä on työttömänä kaksi kolmasosaa. Osatyökykyisten lisäksi myös tuhannet työkyvyttömyyseläkkeellä olevat haluaisivat mukaan työelämään.

Suomessa on paljon sellaisia ihmisiä, jotka olisi mahdollista kiinnittää osittain työelämään. Heidän jäljellä olevaa työkykyä pitäisi kyetä käyttämään nykyistä paremmin. Työkyvyttömyyden ja työkykyisyyden välillä on olemassa valitettava joko tai –asetelma, vaikka työkyky pitäisi aina suhteuttaa siihen työhön, jota tehdään. Osatyökykyisillä on paljon itsellään halua töihin, mutta vain vähän mahdollisuuksia tähän.

Osatyökykyisten sisäänpääsyä työelämän tulee helpottaa, sillä ensimmäinen työpaikka auttaa kohentamaan heidän työmarkkinakelpoisuuttaan. Työelämään tulee luoda joustavuutta, jotta se tunnistaa osatyökykyisyyden. Myös sosiaaliturvan ja palkkatyön yhteensovittamisessa on tehtävää, jotta osatyökykyisten olisi kannattavaa hankkiutua työelämään. Konkreettisia keinoja edistää osatyökykyisten mahdollisuuksia ovat ainakin palkkatuki, työolosuhteiden järjestelytuki, rekrytointituki ja työhönvalmentajat, jotka tarjoavat yksilöllistä tukea ja opastusta työnhakuun. Osatyökykyisten pienimuotoista työllistämistä voitaisiin edistää helpottamalla keikkamuotoisen työn teettämistä ilman, että työnantajalle aiheutuu tästä merkittäviä lisäkuluja. Pienimuotoinen keikkatyö ei myöskään vähentäisi osatyökykyisen saamaa sosiaaliturvaa.

3.2.3 Nuorten syrjäytyminen on iso ongelma

Nuorten työttömyys on vakava riski syrjäytymiselle. Aivan erityisen suuri riski on pelkän perusopetuksen varaan jääneillä, joiden suhteellinen osuus työttömistä nuorista on vieläpä noussut vuosi vuodelta.

Työttömien nuorten kohdalla kyse on usein monimuotoisesta ongelmavyyhdistä, jonka avaamiseen tarvitaan työvoima- ja sosiaaliviranomaisten lisäksi monesti myös koulun, nuorisotyön, poliisin sekä terveysviranomaisten yhteistyötä. Kasvatusvastuuseen kuuluu merkittävänä osana nuoren omien elämänhallintataitojen kehittäminen. Nuorten tulee kyetä kantamaan vastuu oman toimintansa seurauksista.

Alle 18-vuotiaat tulee ”saattaen vaihtaa” koulutuksen kautta työelämästä osalliseksi. Nuoret tulee huolehtia yhteistyössä virnaomaisten ja kodin kanssa perusopetuksesta eteenpäin. Ammatillisen osaamisen saamisen lisäksi tarvitaan myös työelämän taitoja, jotta riskiryhmään kuuluvat nuoret oppivat noudattamaan työelämän pelisääntöjä. Nykyistä useammalla nuorisosaasteen opiskelijalla tulee olla mahdollisuus hankkia ammattiosaamista oppisopimuskoulutuksella.

Aikuisten yli 18-vuotiaiden kohdalla työvoimahallinnon ja koulutusjärjestelmän tulee toimia saumattomasti yhteistyössä. Ensimmäisen työkokemuksen saaminen on ratkaisevan tärkeää. Jos työpaikan saanti viivästyy, alkaa ongelmien kasaantuminen. Myös nuorten erityistukitoimenpiteillä, kuten työpajatoiminnalla ja etsivällä nuorisotyöllä on tärkeä rooli nuorten auttamisessa. Etsivä nuorisotyö auttaa erityisesti niitä nuoria, jotka selkeästi tarvitsevat apua, mutta jotka eivät osaa sitä itse pyytää.

Keskustan johtamilla kahdella edellisellä hallituskaudella tehtiin paljon toimenpiteitä, jotka edistävät nuorten asemaa. Koulutuspaikkoja on lisätty ja tukityöllistämisen määrärahoja kasvatettiin

elvytystoimenpiteenä. Nuorten palkkaamisesta on tehty houkuttelevampaa alentamalla kustannuksia Sanssi-setelillä. Lisäksi on kiinnitetty huomiota etsivän nuorisotyön laajentamisen avulla myös aivan erityisessä syrjäytymisvaarassa olevien nuorten tavoittamiseen ja heidän yksilölliseen tukemiseen. Etsivään nuorisotyöhön ja nuorten työpajatoimintaan tuleekin löytää lisää resursseja, jotta ne saadaan toimimaan koko valtakunnassa.

Suomeen pitää rakentaa yhdessä työmarkkina- ja nuorisojärjestöjen sekä valtion kanssa nuorisosopimus, jossa sovitaan kokonaisvaltaisesti nuorten koulutus- ja työelämäkysymyksistä. Kansallisen nuorisosopimuksen sisältämiä keinoja voisivat olla muun muassa nuorille suunnattujen työ- ja harjoittelupaikkojen lisääminen, nuorten yrityshautomoiden avustaminen, nuoria aktivoiva työttömyysturva ja korkeakouluopintojen vauhdittaminen.

3.3 Eläke vakuutukseksi työkyvyttömyydestä

Niiden nuoren sukupolven edustajien, joilla on mahdollisuus työskennellä itsenäisesti ja itseään kehittäen, on tavattoman vaikeaa ymmärtää esimerkiksi eläkeiän korottamisesta käytävää keskustelua. Tuo keskustelu tulee jollakin tavalla ymmärrettäväksi, kun ajattelee että sen ytimessä on ajatus siitä, että eläke on korvaus jostakin hirvyydestä, jota ihminen on pakottanut itsensä sietämään koko aikuisikänsä. Tuon kultaisen aarrearkun toivossa ihmiset ovat raataneet ja riutuneet päivästä toiseen. Koska kulttuuriimme on sisään kirjoitettu ajatus tällaisesta työelämän kauheudesta vapauttavasta kolmannesta iästä ja kultaisista elinvuosista, niin on toki aivan luontevaa, että työntekijät repivät pelihousunsa välittömästi, kun joku keksii ehdottaa eläkeiän korottamista.

Eläkekeskustelun logiikka on kuitenkin perin ongelmallinen, jos sattuu pitämään työstään. Mitä nimittäin tapahtuu, jos nuori sanoo, että töissähän on oikeastaan ihan kivaa. Siellä voi toteuttaa itseään, työkaverit ovat kivoja ja työajoistakin voi joustavasti sopia pomon kanssa. Vastaavasti parhaimmillaan yrittäjä voi säädellä omaa työmääräänsä ja luoda työnsä sisältöä.

Jos työ on kivaa ja siellä viihtyy hyvin, niin miksi ihmeessä siitä pitäisi jäädä eläkkeelle? Ihan hyvinhän sitä voisi ajatella jatkavansa töissä vaikkapa aina 80-vuotiaaksi, jos terveys sen sallii. Mitä esteitä on sille, että joskus tulevaisuudessa työskenneltäisiin tuntuvasti nykyistä keskimääräistä noin 60 vuoden eläköitymisikää vanhemmaksi?

Mikäli työuria pidennettäisiin loppupäästä tuntuvasti, mahdollistaisi tämä selkeästi nykyistä keveämmän työuran alku- ja keskivaiheen. Jos työura jatkuisi 80 vuoden ikään, niin nykyiseen elinikäiseen työkertymään pääsisi sillä, että työuran viimeiset kymmenen vuotta tekisi mielen virkeänä pitävää neljän tunnin työpäivää ja koko sitä edeltävät työuran kuusituntista työpäivää. Elinkaaren ajalle jaksottuva vapaa-aikaa jakaantuisi tällöin tasaisemmin, jolloin aktiivisen aikuisiän aikana jäisi nykyistä enemmän aikaa perheelle, itsensä kehittämiselle ja ympäröivän yhteiskunnan kehittämiselle.

Kun ottaa huomioon, että teknologian kehittyminen vähentää jatkuvasti ihmistyön tarvetta ja aikaisemmista vuosikymmenistä poiketen osa tästä joudutaan jo maapallon kestävyynkin vuoksi kohdistamaan määrällisen elintason sijasta laadulliseen elintagoon, niin työpäivät voivat lyhentyä entisestään. Tämä ei luonnollisestikaan tarkoita toimettomuutta, vaan sitä, että aikaa jää palkkatyön lisäksi myös moneen muuhun asiaan.

Palkkatyön sijaan ihmiset tekisivät ajallaan jotain muuta eli työn käsite kaiken kaikkiaan laajenisi nykyisestä. Tietysti työtehtäviä pitää oppia kierrättämään niin, että ihmistyövoimaa tarvittavia fyysisesti kuormittavia tehtäviä tekevät ne joiden kunto antaa tähän parhaan mahdollisuuden. On selvää, että fyysisesti raskaassa työssä ei kukaan jaksa työskennellä merkittävästi nykyistä eläkeikää pidempään ilman suoritustason tuntuvaa laskua.

Alun perin vanhuuseläke oli vakuutus sen varalle, että menettää terveyden heikentymisen vuoksi työkykynsä. Nyt eläkkeestä on kuitenkin tullut palkkiovirka, jonka turvin voi halutessaan vetäytyä loppuelämän mittaiseen oloneuvoksen pestiin. Nyt on korkea aika ruveta tekemään suomalaisesta työelämästä sellaista, että siellä viihtyy mielellään pidempäänkin. Silloin ei tarvitse enää murehtia työurien pituudesta ja kansantalouden kasvun edellyttämästä ahkeruuspolitiikasta. Jos ihmiset viihtyvät töissä, niin työurat pidentyvät omalla painollaan.

3.4 Työhyvinvointitalkoot

Toisaalta työelämän muuttumisen seurauksena jo nykyään harrastukset muodostavat monesti fyysisesti raskaimman osan päivästä. Koska työntekijöiden hyvinvointi on yhteiskunnalle ja työnantajille ensiarvoisen tärkeä asia, ei voida enää odottaa että hyvinvoinnista huolehditaan vain työajan jälkeen. Liikunta on oltava luonnollinen osa myös tietokoneella tai liukuhihnalla töitään tekevän ihmisen arkea ja työpäivää. Jatkossa liikunnan minimimäärä voitaisiinkin sisällyttää osaksi palkallista työaika.

Työn ja vapaa-ajan yhdistämisestä joudutaan miettimään täysin uudesta lähtökohdasta. Kahdeksasta neljään -työpäivät ovat yhä harvemmalle arjen todellisuutta. Työn ja vapaa-ajan raja on muuttumassa sumeaksi, kun informaatio läpäisee elämän 24/7. Monilla luottamustehtävissä toimivilla sekä esimerkiksi papeilla näin on aina ollut. Nyt tällainen työn ja vapaa-ajan sekoittuminen yleistyy myös yksityisellä ja julkisella sektorilla.

Joku voisi todeta, että 18 tunnin työpäivissä ei ole ennenkään ollut mitään erikoista. Samat lapset, jotka hiihtivät aamuisin 15 kilometriä kouluun, tekivät myös pitkän päivän töitä. Työpäivät ovat työtuntien valossa lyhentyneet sadan vuoden aikana, mutta kokonaisvaltainen irtaantuminen töistä on tullut harvinaisemmaksi. On taottava kun rauta on kuuma, ja toisin kuin perinteisellä metallisepällä, rauta on nykyään kuuma koko ajan.

Lukuisissa työhyvinvointitutkimuksissa työn kuormittavuus on todettu suurimmaksi työssä viihtyvyyttä vähentäväksi tekijäksi. Modernit työpaikat toimivat projekteilla ja yhdessä tekeminen on suosiossa. Toisaalta jokainen työntekijä haluaa välillä pistää oven kiinni ja lukea rauhassa pari tuntia sähköpostejaan. Kahden erilaisen työtavan kohtaamisesta eivät kaikki selviä, vaan työ koetaan liian raskaaksi. Mielenterveyteen liittyvät sairaudet ovat nousseet suomalaisten uudeksi kansantaudiksi ja aiheuttavat jo nykyisellään suuren rasituksen julkistaloudelle.

Koska työn ja vapaa-ajan välinen suhde hämärtyy alati, tulee uudessa työreformissa myös työajan joustaa. Koska työ sähköposteja tarkistetaan myös vapaa-ajalla, on luonnollista että vapaa-aika murtautuu vastavuoroisesti työajalle. Näin ollen myös työehdoista tulisi pystyä sopimaan samalla vastavuoroisuuden perusteella yleissitovuuden tai työaikalainsäädännön estämättä. Facebook on kielletty monilla työpaikoilla, mutta toisaalta vapaamuotoinen verkostoituminen on juuri sitä mitä tehokkaalta työntekijältä vaaditaan. Sosiaaliset mediat ovat jatkossa entistä tärkeämpi osa ihmisten työtä, jos niitä osataan hyödyntää tehokkaasti.

Suomi ja Eurooppa ovat pärjänneet kilpailussa Yhdysvaltojen ja Aasian kanssa työtuntien tehokkuudella, ei niiden määrällä. Eurooppalaiset tekevät reilusti lyhyempää viikkoa kuin pohjoisamerikkalaiset kollegamme, mutta nyt olemme huolestuttavasti poistumassa tältä perinteiseltä uralta. Työtuntien lisääminen ei auta, jos työtehokkuus laskee samaan tahtiin. Vaikutus on jopa päinvastainen ja aiheuttaa entistä enemmän ihmisten stressaantumista ja sairauspoissaoloja.

Voisimme jopa harkita täysin päinvastaista lähestymistapaa. Yhä useampi ihminen havittelee työuransa keskellä enemmän vapaa-aikaa ja taukoa herätellä omia ajatuksia. Voisiko ajatella, että lyhentämällä työviikkoa voitaisiin lisätä tehokkuutta? Nykyisin työntekijälle on edullisempaa ottaa töihin yksi 37,5 tuntia viikossa töitä tekevä henkilö, mutta sellaista muutosta tulisi harkita, että puolipäivätyö tulisi houkuttelevammaksi. Tällä tavoin voitaisiin samaa työtä hoitamaan palkata puolipäiväisesti esimerkiksi yksi opiskelija ja yksi jo eläkkeelle siirtymässä oleva. Tämä toisi mahdollisuuden sekä työnantajalle että työntekijöille, sillä työuran eri vaiheissa olevat työntekijät tukisivat toistensa työtä.

Yksi osa työelämän kehittämistä on johtajuustaitojen jatkuva kehittäminen. Kovin harva esimiesasemassa työskentelevä on saanut kunnollisia valmiuksia johtajuuteen. Oikeastaan vain armeijassa ja korkeakoulujen kauppatieteellisistä opinnoista tarjotaan valmiuksia johtamiseen. Sielläkin ne jäävät pääosin teoreettiselle tasolle tai ovat armeijan tapauksessa paremmin soveltuvia toisenlaisiin olosuhteisiin, eikä niinkään käytännön työelämään. Esimiesasemassa toimivilla pitäisikin olla mahdollisuus kehittää johtajuustaitojaan julkisesti rahoitetussa täydennyskoulutuksessa. Myös olemassa oleviin opintokokonaisuuksiin pitäisi voida nykyistä helpommin sisällyttää ihmisten johtamiseen valmentavia kursseja.

3.5 Sosiaalireformistinen uusi yhteiskuntasopimus

Suomen pärjääminen edellyttää, että mahdollisimman monella suomalaisella on mahdollisuus osallistua työelämään. Edellä on lueteltu keinoja, joiden avulla edistetään muun muassa osatyökykyisten ja työttömien työllistymistä. Nämä ovat välttämättömiä, mutta yksinään riittämättömiä toimenpiteitä suomalaisten työllisyysasteen rajun nostamisen toteuttamiseksi. Julkinen sektori voi tukea erilaisilla väliaikaisratkaisuilla uusien työpaikkojen syntymistä, mutta uusia pysyviä työpaikkoja muodostuu vain, jos suomalaiset hyödykkeet ovat kyvykkäitä kilpailemaan globaalilla tasolla.

Korkeatasoinen osaaminen on yksi keskeinen menestystekijämme, mutta olisi älyllisesti epärehellistä kuvitella suomalaisten olevan jollain erityisellä tavalla fiksumpia kuin muiden maiden kansalaiset. Emme voi saada osaamisestamme pysyvää kilpailuetua sillä kilpailijamaiden koulutustaso nousee huimalla vauhdilla ja takamatkalta on vieläpä helpompi kiriä kohti keulapaikkaa kuin jatkaa jatkuvasti kärjessä. Pidemmällä aikavälillä tuotteemme käyvät kaupaksi vain, jos niiden hintalaatusuhde on kilpailukykyisellä tasolla.

Tulopoliittinen kokonaisratkaisu, tupo, voi terminä kuulua menneisyyteen, mutta nyt todenteolla tarvittaisiin laaja-alaista yhteiskuntasopimusta. Yhteiskuntasopimuksen avulla varmistettaisiin Suomen menestymisen eväät ja samalla turvattaisiin työpaikka jokaiselle työkykyiselle. Sopimuksen tulisi olla pitkäkestoinen ja siinä tulisi pidättäytyä voimakkaista palkankorotuksista. Maltillisen palkkapolitiikan avulla voidaan varmistaa, että yrityksillä on varaa palkata uutta työvoimaa. Olisi solidaarista huolehtia siitä, että kaikilla on mahdollisuus työllistymiseen, eikä hamuta itselleen mahdollisimman suurta palkkaa. Palkankorotusten sijaan voitaisiin ottaa käyttöön uusia joustavia elementtejä työuran keskelle, kuten lakisääteinen oikeus lyhyenpään työpäivään pienten lasten vanhemmille. Joustavuutta voitaisiin lisätä myös sellaisten työntekijöiden osalta, jotka auttavat hoitamaan iäkkäitä vanhempiaan siten, että yhteiskunnan hoivakuluja säästetään.

Vastineeksi maltillisille palkankorotuksille, tulisi palkansaajien saada varmuus siitä, että yritykset todella pyrkivät vähentämään työttömyyttä. Sellainen tilanne ei voi olla, mahdollinen, että palkansaajat tinkivät omasta ansiotasostaan ja yritysten omistajat keräävät lisääntyneet voitot taskuihinsa. Yhteiskuntasopimus edellyttää vastuullisuutta myös työnantajilta. Valtio puolestaan sitoutuisi tukemaan kaikin keinoin erityisesti nuorten ja osatyökykyisten työllisyysasteen nostamista. Myös sosiaaliturvaa muutettaisiin kannustavammasi erityisesti siten, että pienten työtulojen ansaitsemiseen liittyviä tulo- ja byrokratialoukkuja purettaisiin.

Mikäli Suomen taloudellinen tilanne kehittyisi yhteiskuntasopimuksen myötä suotuisasti tulevina vuosina, voitaisiin sopimuksen palkkiona luopua osin edellä esitetyistä veronkiristyksistä. Suomen julkistalouden liikkumavaraan saataisiin nimittäin uutta liikkumavaraa, jos yritysten vahvan aseman ja alentuneen työttömyyden myötä valtion tulot kasvaisivat ja samaan aikaan menot pienenisivät.

3.6 Toimenpiteet

14. Käynnistetään työelämäreformi, jonka myötä työelämä muuttuu niin mielekkääksi, ettei eläkettä tarvita vain vakuudeksi sen varalle, että yksilö menettää työkykynsä.
 - Tämän edellytyksenä on, että työelämän sisällöllisten muutosten lisäksi luodaan mahdollisuus vaihtoehtoihin työurapolkuihin¹.
 - Tarkoituksena on, että tulevaisuudessa ihmiset haluavat jatkaa työelämässä ainakin osittain, niin pitkään kuin terveys sallii.
15. Työhyvinvointia tulee edistää johtajuustaitoja kehittämällä ja joustavoittamalla työajasta sopimista.
16. Työttömyyden nujertamiseksi tarvitaan monipuolista toimenpidepakettia, jolla estetään pitkäaikaistyöttömyyden kasvu ja annetaan osatyökykyisille mahdollisuus työelämään.
17. Valtakunnallisen nuorisosopimuksen avulla tartutaan työurien alkupäähän liittyviin ongelmiin, jotta nuoret pääsisivät nykyistä helpommin kiinni työelämään.
18. Solmitaan yhteiskuntasopimus, jonka avulla edistetään työllisyyttä ja parannetaan suomalaisten yritysten kilpailukykyä. Tämä tarkoittaa työntekijöiden palkankorotuksista tinkimistä.

- ¹ Nykymääräiseen työkertymään päästäisiin esimerkiksi sillä, että tulevaisuuden työura olisi keskimäärin 20 vuotta nykyistä pidempi. Tällaisessa mallissa työuran ensimmäiset kuusi vuosikymmentä (20-70 vuotta) työskenneltäisiin kuuden tunnin työpäiviä ja työuran viimeiset kymmenen vuotta mielen virkeänä pitäviä neljän tunnin työpäiviä.

4 Perusturvaan peruskorjaus

Yhteiskunnalliseen eriarvoisuuteen ja suomalaisten henkiseen pahoinvointiin liittyvät ongelmat tulee ratkaista. Yhtenä keskeisenä keinona tälle on sosiaaliturvajärjestelmän muuttaminen inhimillisemmäksi ja kannustavammaksi. Nykyinen sosiaaliturvajärjestelmä on viritetty täyteen ansoja, jotka johtavat passivoitumiseen.

Sosiaaliturvaa onkin jo monesti pyritty uudistamaan, mutta uudistamispyrkimyksissä on kuitenkin kerta toisensa jälkeen jumittunut etujärjestöpoliittiseen näpertelyyn. Tahto kokonaisvaltaiseen uudistukseen on puuttunut, koska kukaan ei ole ollut valmis tinkimään omista saavuttamistaan etuuksista ja ajattelemaan pitemmälle. Kokonaisuuden kannalta tämä on tarkoittanut aina vain sekasortoisempaa järjestelmää. Hyvästä tarkoituksesta huolimatta näin kävi myös Sata-komitean kanssa.

Sosiaaliturvassa pitäisi siirtyä malliin, joka turvaa kaikille kansalaisille riittävän korkean perusturvan tason. Vain tämä mahdollistaa peruslähtökohdat itsensä toteuttamiselle. Suomessa on keskusteltu ainoastaan pintapuolisesti erilaisista perustuloon tai negatiiviseen tuloveroon liittyvistä sosiaaliturvamalleista. Näiden tiimoilta tulisivat aloittaa välittömästä selvitystyö ja yhteiskunnallinen keskustelu, sillä ansiosidonnaisuuteen ja normaaliin työsuhteen olettamukseen perustuvat sosiaaliturvamallit eivät ole kestävällä pohjalla. Esimerkkinä ansiosidonnaisten sosiaaliturvatukien ongelmista on köyhyysloukkujen olemassaolo, jotka estävät jatkuvasti yleistyvän matalasti palkatun ja satunnaisen työn tekemistä. Mikäli perusturva olisi riittävän korkea, niin näiden edellä mainittujen töiden tekemisellä olisi elintasoa parantava vaikutus.

Sata-komitean työ on periaatteessa hyvä alku sosiaaliturvajärjestelmän yksinkertaistamiselle, mutta 2010-luvun yhteiskunta tarvitsee kokonaisvaltaisemman uudistuksen: yksinomaan vuotavien aukkojen paikkaaminen ei riitä. Nykyinen järjestelmä on syntynyt kasaamalla etuuksia toinen toistensa päälle, jolloin on päädytty tilanteeseen, jossa kansalaiset eivät enää ole yhdenvertaisessa asemassa. Joka suuntaan huojuvaa sosiaaliturvan palikkatornia paikkaamaan pyrkivien näennäisreformien sijasta torni pitää romahduttaa totaalisesti maan tasalle. Vasta tämän jälkeen voimme koota kestäväälle perustalle uudenlaisen ihmisläheisen mallin, joka pohjautuisi perustuloon. Perustulon sovellutuksena toimivaan negatiiviseen tuloveroon liittyy huomattavasti enemmän positiivisia näköaloja kuin mahdollisia haittavaikutuksia. Esittelemme seuraavaksi yhden tällaisen mallin.

Tulevaisuuden sosiaaliturvamallin tulee huomioida nopeasti ihmisen elämässä tapahtuvat muutokset. Työttömyyden yllättäessä sosiaaliturva pitää saada omalle tilille jo samana päivänä hakemusta vastaan tai vaihtoehtoisesti jälkikäteen, kun tieto palkkatuloista varmistuu. Ihmiselle itselleen jäisi vastuu siitä, että hän käyttää tukia oikein, mutta tuet voitaisiin tarvittaessa väärinkäytösten paljastuttua periä takaisin korotuksen kera. Takaisinperinnän suhteen mallin on luonnollisesti oltava joustava, koska tulojen täydellinen ennakointi on erityisesti epäsäännöllistä työtä tekevien kohdalla haastavaa. Kuitenkin nykyäänkin veroprosenttia laskettaessa täytyy osata jossain määrin ennakoimaan tulotasoaan.

Tuen perusosan pitäisi vastata vähintään toimeentulotuen perusosaa, jolloin se olisi reilut 400 euroa kuukaudessa. Eläkeläisillä perusosana toimisi puolestaan takuueläke. Tällainen tuki myönnettäisiin automaattisesti pyynnöstä. Perusteena sosiaaliturvan perusosan saamiselle olisi yksinkertaisesti pienituloisuus. Sosiaaliturvatuen perusosa olisi kaikille sitä saaville samansuuruinen, riippumatta syystä, joka on johtanut tulojen pienuuteen. Mielestämme on kestävämpää, että nykytilanteessa pienituloisuuden syy vaikuttaa siihen, minkä verran on oikeutettu saamaan tukea. On yhtälailla hyvin outoa, että tukimuodosta riippuen, tuen tasoon vaikuttavat tulo- ja omaisuuslajit vaihtelevat.

Perusosan lisäksi tulisi saada perusturvan lisäosaa erityiseen tarpeeseen, kuten asumismenoihin. Sosiaaliturvan lisäosa koostuisi useammasta erillisestä tarpeesta. Jatkovalmistelussa on pohdittava niitä

tarveharkintaisia syitä, jotka oikeuttavat lisäosaan. Lähtökohtana tarveharkintaisten etuuksien pohtimiselle kohderyhmän voi kuitenkin jakaa karkeasti ottaen viiteen erilliseen ryhmään:

- 1) vammaiset, sairaat ja eläkeläiset,
- 2) lapsiperheet,
- 3) työikäiset työttömät ja työttömyysuhan alaiset,
- 4) opiskelun aiheuttaman ansionmenetyksen takia turvaa tarvitsevat,
- 5) yrittäjät.

Kullekin ryhmälle on etsittävä sopivimmat elementit lisätuen perusteisiin, sillä on selvää, että ryhmän 1 lisätukitarpeet ovat erilaiset kuin vaikkapa opiskelijoilla. Vammaisten, sairaiden ja eläkeläisten osalta erilaiset lisäedut ja palvelut ovat kaikilla kiinteä osa asiakaspalvelua, mutta kohderyhmä on itsessään varsin heterogeeninen, joka seurauksena tarpeet ovat yksilöllisiä.

Työikäiset työttömät ja työttömyysuhan alaiset ovat erittäin tärkeä kohderyhmä: järjestelmän on ehdottomasti oltava sellainen, että se kannustaa työhön. Pienten työtulojen täydennyksenä tarvitaan perusturvana veroetuutta, mutta on tarkoin pohdittava, että millaisin perustein työikäiset voivat saada lisäturvaa. Tällöin nykyinen työttömyysturva ja työmarkkinatuki on avattava perusteelliselle tarkastelulle.

Kullekin tarveharkintaiselle etuudella pitää olla tietty euromäärä, jonka saa jos henkilön muut tulot ovat nolla euroa kuukaudessa. Kaikki tarveharkintaiset tuet, joihin henkilö on oikeutettu, lasketaan mallissa yhteen pakettiin. Tämän jälkeen yksinkertaisesti katsotaan tukitaso, jonka henkilö saa, mikäli hänellä ei olisi lainkaan tuloja. Perusosa ja lisäosa leikkautuisivat tulojen kasvaessa esimerkiksi niin, että etuusleikkuri yhdessä verojen ja veroluonteisten maksujen kanssa olisi enintään 70 prosenttia työtuloista. Jokainen työllä ansaitusta euro lisäisi tällöin käytettäväksi jääviä tuloja vähintään 30 senttiä. Tämänkin tuki olisi tuntuvasti kireämpi marginaalivero kuin mitä edes kaikista suurimmilla palkansaajilla on, isojen pääomatulojen saajista puhumattakaan. Lisäosan leikkaantuessa kokonaan nollaan, voisikin leikkuri alentua esimerkiksi 50 prosentin tasolle, jolloin jo puolet palkasta jäisi myös pienituloisilla palkansaajan itsensä käyttöön.

Työmarkkinoille siirtymisen lisäporkkanaksi ensimmäiset kolme kuukautta enimmäisleikkuri voisi olla enintään 40 % tuloista, jolloin työllistymisen kannustavuudelle olisi kunnollinen signaali. Tällaista työhön paluuetuutta ei kuitenkaan voisi käyttää kuin enintään kerran vuodessa

Käytännössä kyse olisi ns. negatiivisesta tuloverosta, mikä olisi toteutettu siten, että valtiolta tuleva veroetuuden saisi joustavasti käyttöön silloin kun tukea tarvitsee. Yksilötasolla tällainen muutos aiheuttaisi sekä voittajia että häviäjiä. Kaikki voittaisivat kuitenkin siinä mielessä, että lisätulojen hankkimisesta tulisi kannattavampaa. Tuloista jäisi aina varmuudella osa itselle käyttöön. Toisekseen uudistettu perusturvamalli olisi myös varsin helposti ennakoitavissa oleva. Niinpä lisätulojen hankkimiseen ei enää liittyisi sitä epävarmuuden aiheuttamaa riskiä, joka on nykyisen sosiaaliturvamallin yksi keskeinen heikkous. Etuuksien taso voi nimittäin vaihdella vaikeasti laskettavasti ja ennakoimattomasti vielä kuukausien viiveellä, kun jo pienet palkkatulot voivat sekoittaa tukijärjestelmän tasapainon.

Perusturvan uudistaminen tulee toteuttaa niin, että se ei merkittävästi lisää sosiaaliturvan menoja nykytasostaan. Käytännössä tämä on toteutettavissa niin, että veroleikkurin tasoa sekä perus- ja lisäosien suuruutta säätämällä voidaan päästä haluttuun lopputulokseen. Malliin sisältyy ajatus siitä, että se korvaisi kaikki nykyiset vähimmäismääräiset etuudet. Mikäli henkilöllä ei olisi lainkaan muita tuloja, niin hän olisi oikeutettu suunnilleen nykyisen toimeentulotuen minimimäärän suuruiseen etuuteen ja mahdollisiin tarveharkintaisiin lisäetuuksiin. Poikkeuksen tähän muodostaisivat alle 18-vuotiaat, joiden osalta tuki olisi nykyisen lapsilisän tapaan kiinteä. Eläkeläiset olisivat oikeutettuja saamaan vähintään takuueläkkeen mukaisen tulotason.

Odottaessa sellaisen poliittisen ajan kypsymistä, jolloin Suomessa ollaan todenteolla valmiita poistamaan pienituloisten työllistymistä estävät loukut, voidaan uudistuksissa edetä asteittain. Kaikkiin sosiaaliturvaetuuksiin voitaisiin liittää suojaosa. Se olisi pienehkö kuukausittainen tulotaso, jonka jokainen saisi tienata ilman tukien menettämisen pelkoa. Nyt tällainen suojaosa on käytössä vapaapalokuntatyöstä saataville tuloille, siten että pienet palokuntatyöstä saadut tulot eivät vähennä työttömyystukea. Jos sosiaalitukia ja työtulojen voisi lyhytaikaisesti saada myös päällekkäin, poistaisi tämä ainakin osan loukkuihin liittyvistä riskeistä. Myös niin yksinkertaisella keinolla kuin siirtämällä toimeentulotuen perusosan maksamisen Kelalle, voitaisiin saada selkeyttä tukiviidakkoon, koska suurin osa tuensaajista saisi silloin tukensa yhdeltä luukulta.

4.1 Toimenpiteet

19. Sosiaaliturvajärjestelmästä tehdään inhimillinen ja kannustava negatiivisen tuloveron avulla.
 - Jokaisesta itse hankitusta lisä eurosta pitää jäädä käteen vähintään 30 senttiä.

5 Askeleet kohti uuden ajan ekotaloutta

Kuluttajilla on nykypäivänä korostunut vastuu ympäristöystävällisistä kulutusvalinnoista. Yritykset tarjoavat entistä enemmän ekologisempia ja yhteiskuntavastuullisempia vaihtoehtoja. Mikä on yhteiskunnallisten päättäjien ja valtion rooli kestävän elämäntavan rakentamisessa? Julkinen sektori voi vaikuttaa tähän sekä lainsäätäjänä että merkittävänä palveluiden ja hyödykkeiden ostajana.

Keskustalaiseen aatteeseen on kirjoitettu sisään ajatus luonnonvarojen kestävästä hyödyntämisestä. Tämä hyödyntäminen toimii pohjana toimivalle alue- ja kokonaistaloudelle. Jotta saisimme luonnonvaramme entistä tehokkaampaan mutta samalla kestäväan käyttöön, edellyttää tämä käytännön tasolla koko maan asutettuna pitämistä. Luonnonvarojen kestäväan käyttöön perustuva elämänmalli on pidemmällä aikavälillä ainoa ja oikea tapa löytää tasapaino ympäristön kanssa.

Monesti ympäristöarvot ovat joutuneet kuitenkin väistymään talouskasvun tieltä. Tällainen talouden ja ympäristön vastakkainasettelu on ylipäättänsä huono lähestymistapa, sillä lopulta myös aineellinen hyvinvointimme riippuu ympäristön tilasta. Suomalaisilla on suhteellisen suuri ekologinen jalanjälki, mutta meidän tulee huomioida, että maassamme on runsaasti tätä kompensoivia luonnonvaroja ja tuotantomme rakenne on runsaasti energiaa vaativaa vientiteollisuutta.

Erilaisista talousmalleista markkinatalous on osoittautunut toimivimmaksi. Markkinamekanismi on paras tapa taloudelliseen päätöksentekoon, sillä se kohdentaa rajalliset voimavarat tehokkaasti ihmisten käyttöön. Elintason nopeasta noususta huolimatta markkinat ovat oikullisuudessaan kuitenkin osoittautuneet arvaamattomaksi.

Ensinnäkin taloussyörien rajuus aiheuttaa vaikeita sosiaalisia ongelmia. Yksittäisten ihmisten on varsin vaikeaa varautua suhdannevaihteluihin, kun parhaatkaan talousennustajat eivät kykene tuottamaan luotettavaa tietoa taloustilanteen kehittymisestä. Suhdannekäänteet tuntuvat tapahtuvan aina yllättäen. Sosiaalistakin ongelmaa suurempi epäkohta suitsemattomassa markkinataloudessa liittyy ekologiseen kestävytyteen. Tarvitsemmekin uutta taloudellista järjestelmää, jossa markkinatalous tekee uuden synteessin ekotalouden ja ihmiset huomioivan talouden kanssa. Markkinatalouden puitteet ovat olleet liian väljät.

Keskeiseksi teesiksi pitää nostaa uuden talonpoikaisen talouden idea, jolle on ominaista desentralisaatio, ekologinen tuotantotapa, osuustoiminnallinen organisoituminen sekä taloustieteeseen sovellettu ihmisläheisempi maailmankuva. Nämä teesit ovat osa sitä taloudellisen ajattelun traditiota, jonka tarkoituksena on korjata neoklassisen taloustieteen ja materian kasvattamiseen tähtäävän yhteiskuntapoliittisen käytännön aiheuttamat virheet. Tällaisessa hengessä haluamme kehittää nuorkeskustalaista ajatusta tulevaisuuden ekotaloudesta. Tärkeimpiä haasteita on saattaa ekologinen kestävyys osaksi hintamekanismia sekä hyödyntää nykyistä paremmin ympäri maata sijaitsevia virtaavia luonnonvaroja.

5.1 Talouden alueellinen hajauttaminen

Talouden prosessi lähtee liikkeelle luonnonvarojen hyödyntämisestä. Näitä luonnonvaroja voidaan hyödyntää yhdistämällä osaamista sekä reaali-pääomaa luonnonvarojen entistä tehokkaampaan käyttöön. Suomessa löytyy näitä kaikkia tuotannontekijöitä, sillä maamme on täynnä virtaavia luonnonvaroja sekä korkeatasoista teknis-taloudellista osaamista niiden hyödyntämiseen.

Toimiva luonnonvaratalous vaatii kuitenkin rohkeaa aluepolitiikkaa ja koko maan asutettuna pitämistä, sillä muutoin ympäri maata sijaitsevat resurssit jäävät hyödyntämättä. Ruuantuotannon tasapuoliset edellytykset on turvattava koko maassa, koska perheviljelmät toteuttavat parhaiten talonpoikaisen talouden ideaa ja yhdistävät muut alueelliset elinkeinot alkutuotantoon luonnollisella tavalla.

Mahdollisuuksien lisäksi Suomesta tulee löytyä poliittista tahtoa biotalouteen² siirtymiselle. Eduskunnan tehdessä päätöksen viidennestä ydinvoimalasta, luvattiin sen rinnalla panostaa myös uusiutuvaan energiaan. Nämä lupaukset ovat kuitenkin osoittautuneet katteettomiksi. Energiapolitiikkaan tarvitaan radikaalia suunnanmuutosta: biotaloudesta on tehtävä aluetaloutemme kulmakivi. Liian keskittynyttä tuotantoa on vastustettava ekologisista ja aluepoliittisista syistä. Kestävän aluetalouden ja ekotaloudellisen yhteiskunnan kehittäminen edellyttää keskittävän kaavoituspolitiikan lopettamista. Ihmisillä tulee olla oikeus asua ja perustaa yritystoimintaa parhaaksi katsomaansa paikkaan, kunhan näillä valinnoilla edistetään ympäristön hyvinvointia.

Luonnonvaroissa piilee Suomen kuihtuvien alueiden suuri mahdollisuus, sillä ympäri maitamme sijaitsee luonnonvaroja, jota ei hyödynnetä riittävästi. Esimerkiksi tärkeintä uusiutuvaa luonnonvaraamme, puuta, olisi metsiemme vuosikasvun perusteella mahdollisuus käyttää kestäväällä tavalla noin 80 miljoonan kiintokuutiometrin verran vuodessa, kun nyt käyttö on hieman alle 50 miljoonassa kiintokuutiometrissä. Ensisijaisesti puun käyttöä tulee lisätä korkean jalostusasteen teollisuudessa. Puuta pitää hyödyntää nykyistä enemmän erityisesti rakennusteollisuudessa. Puurakentaminen on saatava osaksi myös suomalaista kerrostalotuotantoa. Puun energiakäytön lisäämisen tulee ensisijaisesti perustua korkean jalostusasteen tuotannon oheistuotteena syntyvien materiaalivirtojen hyödyntämiseen.

Myös turve olisi oivallinen bioenergian lähde, jos sen hiilidioksidipäästöt ja vaikutukset vesistöön onnistutaan poistamaan. Tässä on kuitenkin vielä paljon tehtävää. Nyt turve on kiistatta hiilidioksidipäästöiltään yksi pahimpia saastuttajia energiamääräänsä nähden. Turpeen osalta on keskeistä huomioida sen kotimaisuus, sillä iso osa Suomessa käytettävistä energialähteistä tulee tuontitavarana. Omavaraisuudelle ja työllisyydelle tulee antaa poliittisessa päätöksenteossa riittävä painoarvo, vaikka isona linjana onkin energian tuottaminen ympäristöystävällisesti.

Tärkein ratkaistava haaste onkin, että miten saamme uusiutuvat luonnonvaramme nykyistä yleisempään käyttöön? Elottomia luonnonvaroja on korvattava uusiutuvilla, käyttäen uusiutuvia energialähteitä nykyistä monipuolisemmin ja jalostetummin. Onneksi elottomien luonnonvarojen väijäämätön ehtyminen auttaa kehitystä, sillä se pakottaa meitä siirtymään vähitellen uusiutuviin.

Suomessa löytyy korkean koulutustason kautta osaamista, mutta osaamista ei hyödynnetä riittävästi. Esimerkiksi vientimarkkinoilla on kysyntää korkeatasoiselle tuulivoimaosaamisellemme, mutta Suomen keskittyneet energiamarkkinat toimivat tulppana kotimaisten yrittäjien toiminnan kehittämiseksi. Vihreän teknologian edistämistä onkin lisättävä kotimarkkinoita kehittämällä. Tuloksia saadaan aktiivisella kilpailupolitiikalla sekä pienten yrittäjien tukemisella. Tuotekehitysrahat, keksintöjen kaupallistamisen tukeminen ja energiaverojen kytkeminen energialähteiden päästötasoon ovat oikeanlaisia välineitä biotalouden kehittämiseen.

Talouden hajauttaminen tukee myös talouden kokonaisrakenteen kehittymistä luonnollisempaan ja toimivampaan suuntaan. Tarjoajien määrän nousun kautta lisääntyvä kilpailu markkinoilla lisää tehokkuutta, jolloin voimavarat suuntautuvat tehokkaammin yhteiseksi hyväksi. Näin hyvinvointitappioiden määrä vähenee, jonka lisäksi hyvinvointi jakaantuu tasaisemmin.

² Biotaloudella tarkoitamme uusiutuvien ja orgaanisten luonnonvarojen käyttöön perustuvaa elinkeinotoimintaa.

5.2 Vero-ohjailun mahdollisuudet

Kyselyiden mukaan alle puolet suomalaisista olisi valmiita maksamaan nykyistä korkeampia haittaveroja ympäristölle haitallisista hyödykkeistä. Tämä vaikuttaa poliittisen päätöksenteon kannalta haastavalta, sillä epäsuosittujen päätösten tekeminen ei ole mukavaa.

Taloudellisen toiminnan ympäristölle aiheuttamat negatiiviset ulkoisvaikutukset olisi kuitenkin saatava osaksi hintamekanismia, jotta hinnoittelu ohjaisi ihmisten käyttäytymistä toivottuun suuntaan. Mikäli ympäristölle aiheutuvat seuraukset näkyisivät riittävän korkeiden haittaverojen kautta hinnoissa, niin kulutus ja tuotanto suuntautuisivat pikku hiljaa ympäristöä vähemmän kuormittavaan suuntaan.

Kulutusverojen korotukset tulee kohdentaa saastuttavimpaan toimintaan ja haittatuotteisiin, kuten alkoholiin, tupakaan ja epäterveellisiin ruokiin. Verotuksessa on varottava äkillisiä muutoksia ja huolehdittava alueellisesta tasa-arvosta. Korkeita haittaveroja tulisi kompensoida pienentämällä työnantajan maksaman ja työntekijälle käteen jäävän palkan välistä verokiilaa. Kulutusverotuksen kiristyminen on huomioitava myös tulonsiirroissa, jotta pienituloisimman kansanosan taakka ei muodostu kohtuuttomaksi. Näin työnantajan kulut siirtyisivät palkkakuluista tuotannon haittojen kuluihin, jolloin vähäpäästöiseen tuotantotapaan siirtyminen olisi taloudellisesti järkevää. Tälle pohjalle ei voida toki luoda mitään ikuista verojärjestelmää, sillä toimiessaan tämä järjestelmä ei toisi enää verotuloja. Siirtymävaiheessa kohti vihreämpää yhteiskuntaa on haittaveroja kuitenkin hyödynnettävä.

5.3 Toimenpiteet

20. Tuotekehitysrahat, innovaatioiden kaupallistamisen tukeminen ja energiaverojen kytkeminen energialähteiden päästötasoon ovat oikeanlaisia välineitä biotalouden kehittämiseen.
21. Kestävän aluetalouden ja ekotaloudellisen yhteiskunnan kehittäminen edellyttää keskittävän kaavoituspolitiikan lopettamista.
22. Suomessa tulee pyrkiä siihen, että puun vuosikasvu käytetään täysimääräisesti hyväksi siltä osin, kuin se on kestävästi mahdollista. Erityisesti puurakentamisen määrää on lisättävä.
23. Vero-ohjailun avulla kulutuksen painopistettä siirretään ekologisesti kestäväksi. Kulutusverojen korotukset tulee kohdentaa saastuttavimpaan toimintaan ja haittatuotteisiin, kuten alkoholiin, tupakaan ja epäterveellisiin ruoka-aineisiin.

6 Tolkku takaisin kansainväliseen talouteen

Keskustanuorten linja on ollut talouspolitiikassa kestävä ja vastuullinen. Meille markkinatalous ei ole ollut koskaan isäntä, vaan olemme vaatineet malttia, jotta voisimme vaurastua. Valitettavasti liikkeellä on kuitenkin ollut paljon sellaisia voimia, jotka ovat uskoneet kasinotalouden autuaaksi tekevyyteen. Viulut ovat jääneet yhteiskuntien maksettaviksi.

2010-luvun vaihteen finanssi- ja talouskriisi on osoittanut kohtalokkaalla tavalla, kuinka globaalissa taloudessa shokit heijastuvat nopeasti läpi maailmantalouden. Yksikään valtio ei ole suojassa maailmantalouden kriiseiltä. Suomea tämä koskettaa erityisesti, koska olemme pieni ja hyvin vientiriippuvainen talous. Asuntokupla Yhdysvalloissa tai julkisen talouden romahdus Kreikassa, Irlannissa ja muissa euromaissa vaikuttaa vääjäämättömästi myös suomalaisten arkeen. Globaalit finanssimarkkinat ovat herkkä kaikkialle ulottuva verisuoniverkosto, jonka kautta signaalit välittyvät maailmanlaidalta toiselle.

Talouspoliittisissa valinnoissa kyse on monesti riskistä ja kasvuhakuisuudesta. Haluammeko nopeaa talouskasvua, jonka vääjäämättömänä seurauksena on riskien ja talouskriisien todennäköisyyksien kasvu? Vai haluammeko enemmän varmuutta ja turvaa, josta maksamme hitaampana talouskasvuna? Kyse on tasapainon löytämisestä näiden kahden näkökulman välillä.

6.1 Vahvan Suomen tie maailmantaloudessa

Globalisaatio eli maapalloistuminen on aikamme keskeisimpiä ilmiöitä. Maailma on yhdentynyt ja yhdistyy taloudellisesti, kulttuurisesti sekä sosiaalisesti. Samalla ihmisten suhtautuminen aikaan ja tilaan on muuttunut. Pitkät etäisyydet eivät ole rajoite ihmisten väliselle välittömälle yhteydenpidolle ja yhteistyölle.

Globalisaation keskeiseksi seuraukseksi on uumoiltu kansallisvaltioiden merkityksen kuihtumista. Tämä on kuitenkin väärä johtopäätös. Valtioiden merkitys ei ole vähentynyt, mutta niiden rooli on sen sijaan muuttunut. Valtioiden tehtäväksi on muodostunut kansainvälisessä talouskilpailussa pärjääminen. Käytännön tasolla ilmiön huomaa puheena kansallisen kilpailukyyn turvaamisesta.

Kansainvälisen järjestelmän kohdalla onkin siirrytty geopolitiikan ajasta geotalouden aikakauteen. Kansainvälisen järjestyksen määrää valtioiden välinen talouskilpailu, kun valtioiden välisiä aseellisia sotia ei enää käydä. Samalla kansantaloustieteen perusoppikirjoista tutun kansainvälistä kauppaa puolustaneen suhteellisen edun periaatteen on haastanut ajatus taloudesta valtioiden välisenä nollasummapelinä.

Keskustanuorten mielestä Suomen on valittava kolmas tie näiden ristiriitaisten paineiden puserruksessa. Suomi on vientiriippuvainen talous, eikä pärjää ilman ulkomaankauppaa. Kansallisen kilpailukyyn turvaaminen on ensiarvoisen tärkeää.

Asiaan ei pidä suhtautua kuitenkaan turhan yksioikoisesti. Pitkällä tähtäimellä ainoastaan sisäisesti vahva Suomi pärjää nopeasti muuttuvassa maailmantaloudessa. Kilpailukyyn turvaaminen ja sisäisesti merkittävien asioiden epäpolitisointi kilpailukyyn perusteella ei ole oikea kehityssuunta. Sisäisesti vahvan Suomen rinnalla meidän on rakennettava vahvaa, valtioiden väliseen yhteistyöhön perustuvaa Euroopan unionia. Yhdessä olemme vahvempia globaalilla tasolla. Viime kädessä hyödynnämme kuitenkin vakaasta ja menestyvästä maailmantaloudesta. Meidän on oltava rakentamassa kestävää globaalitaloutta.

6.2 Euroalueen mätäpaise puhkaistava

Keskusta vastusti aikoinaan yhteiseen valuutta-alueeseen liittymistä. Yksi keskeinen perustelu oli tulevaan euroalueeseen kuuluvien maiden suuret kulttuurilliset, poliittiset ja taloudelliset eroavaisuudet. 2000-luvun ensimmäinen vuosikymmen oli kuitenkin hyvää aikaa valuuttaliitolle, sillä pitkään jatkuneen nousukauden aikana euroalueen valuutat eivät päässeet näyttäytymään. Sen sijaan valuuttaliiton hyödyt tulivat selväksi. Yhteinen valuutta helpotti niin yritysten kuin kuluttajienkin elämää, kun isolla markkina-alueella oli käytössään yhteinen rahayksikkö. Korot laskivat tasolle, josta Suomessa oli vain haaveiltu aikaisempina vuosikymmeninä. Euroalueen hintavakaus toi myös aivan uudenlaista tasaisuutta taloudenpitoon. Inflaatiopeikko ei ole enää vaatinut, vaan hintojen nousu on pysynyt tasaisen maltillisena. Nämä kiistattomat hyödyt ovat kova paino vaakakupissa kun mietitään euroalueen tulevaisuutta.

Euroalueen vakaus- ja kasvusopimus asettaa sinänsä varsin hyvät kriteerit taloudellisen vakauden turvaamiseksi. Ongelmana on vain ollut se, että iso osa jäsenmaista on kylmästi viitannut kintaalla vaatimuksille, joiden mukaan niiden olisi pitänyt välttää ylivelkaantuminen ja liian suuret budjettialijäämät. Euroalueen kasvu- ja vakaussopimuksen rikkomisesta ei myöskään seurannut rangaistusta, joten sitäkin saattoi huoletta rikkoa.

Monien maiden toimintaa katsottiin vuosikaudet läpi sormien, kunnes 2008 päälle vyörynyt finanssikriisi paljasti kriisimaiden todellisen tilanteen. Euroalueen valuutat paljastuivat. Kreikalla, Irlannilla ja Portugalilla ei yksinkertaisesti ollut enää edellytyksiä saada rahaa kansainvälisiltä rahoitusmarkkinoilta, vaan ne joutuivat turvautumaan muiden euromaiden köyhänapuun. Kaiken lisäksi tilanne oli markkinoilla paniikinomainen silloin kun päätöstä Kreikan ensimmäisestä avustuspaketista tehtiin keväällä 2010. Suomen oli muiden euromaiden tapaan pakotettu vastentahtoisesti tukemaan Kreikkaa, koska pelko markkinoiden täydellisestä romahduksesta oli todellinen.

Tukipäätös tehtiin tuolloin varmasti parhaan tiedon varassa. Päätöksen seurauksena oli kuitenkin yhden keskeisen periaatteen murtuminen. Euroalueen jokaisen maan piti nimittäin kunkin vastata itse omista veloistaan. Nyt tämä periaate romutettiin, koska uskottiin, että ongelmat saadaan eristettyä Kreikkaan ja näin voitaisiin välttää vakava finanssikriisi, joka johtaisi uuteen lamaan ja suomenkin taloustilanteen nopeaan huonontumiseen. Valitettavasti ongelmia ei kuitenkaan saatu eristettyä Kreikkaan, vaan vuoden kuluessa jouduttiin nopeasti pelastamaan myös Irlannin ja Portugalin taloudet nopeasti rakennetuilla avustuspaketeilla.

Hätälainapaketien antaminen on perusteltua, jos ongelmiin joutuneella maalla on realistiset mahdollisuudet selvittää ongelmistaan kuiville. Sen sijaan lainarahan loputtomassa jatkamisessa alati kasvavalla uudella lainapotilla ei sen sijaan ole järkeä. Oman taloutensa huolella hoitaneet maat eivät voi pysyvästi toimia takuumiehinä hunningolla oleville maille. Jollei jokin euroalueen ongelmamaista saa kurssiaan muutoin suoristumaan, on sen lähde ulos yhteisestä talousalueesta. Tämä tarkoittaa sitä, että ongelmaan ajautunutta maata voidaan kertaalleen tukea lainapaketilla, mutta jos se ei kykyne tekemään vaadittavia uudistuksia sille asetetussa tavoiteaikataulussa, on maan aika lähteä harjoittelemaan taloudenpitoa euroalueen ulkopuolelle. Irtaantuminen eurosta tulee asettaa velkasaneerauksen ja uusien tukijärjestelyiden ehdoksi.

Jotta jatkossa välttyttäisiin euroaluetta kohdanneilta ongelmilta, on tulevaisuudessa asetettava kovat sanktiot maille, jotka syyllistyvät yhdessä sovittujen sääntöjen rikkomiseen. Sen sijaan yhteisvastuullisuutta kasvattavien ratkaisujen, kuten yhteisten joukkovelkakirjojen käyttöönottamiseen ei pidä ryhtyä. Jokaisella maalla pitää säilyä selkeä vastuu omista teoistaan. Yhteisvastuuta lisäävät ratkaisut ovat omiaan ainoastaan pahentamaan sitä moraalikadon ongelmaa, joka jo nykyisellään on aiheuttanut tuhoisaa jälkeä. Pienistä rikkomuksista pitää seurata taloudellinen rangaistus ja varoitus. Mikäli maa ei varoituksista huolimatta suorista kurssiaan kestäväälle tasolle, tulee euroalueella olla käytössään automaattisesti käynnistyvä

mekanismi, joka johtaa maan erottamiseen yhteisestä rahaliitosta. Vain näin voidaan varmistaa, että euroalueen jäsenmaat ottavat vakavasti niille asetetut vaatimukset.

6.3 Kansainvälistä hallintoa kehitettävä

Valtioiden aika ei ole ohi. Toimivalle kansainväliselle yhteistyölle on kuitenkin todellista tarvetta. Kansainväliset instituutiot on muokattava vastaamaan nykypäivän tarpeita. Samalla on pidettävä huoli siitä, että ne toimisivat kansanvallan periaatteiden mukaan.

Nykypäivän ongelmista useat eivät seuraa valtioiden rajoja vaan ovat globaaleja. Niiden käsittelynkin olisi tällöin tapahduttava globaalisti. Usein valtioiden välisellä yhteistyöllä eikä nykyisten kansainvälisten instituutioiden puitteissa saavuteta riittäviä tuloksia maailmantalouden kriisin tai ilmastomuutoksen kaltaisten ongelmien käsittelyssä.

Maailmanmuutos on synnyttänyt eri G-klubeja, jotka ovat jouhevasti kyyenneet porautumaan maailman ongelmiin. Niiden ongelma on kuitenkin epädemokraattisuus, sillä suurin osa maailman valtioista jää näiden eliittivaltioiden kerhojen ulkopuolelle.

Keskustanuorten mielestä ainoa oikea väylä on YK:n kehittäminen vastaamaan nykymaailman tarpeita. Sen johtavan elimen, turvallisuusneuvoston, rinnalle on perustettava kestävän kehityksen neuvosto, joka käsittelee taloudellisen, luonnontaloudellisen sekä sosiaalisen kestävyysongelmia. Neuvosto voisi saada toimintaansa varoja esimerkiksi globaalisti kerättävästä valuutansiirtoverosta.

6.4 Vastuullista vapautta, valvontaa ja vakautta finanssimarkkinoille

Suomi on kohdannut 20 vuoden sisällä kaksi pahaa lamaa. Inhimilliset kärsimykset näiden seurauksina ovat olleet kovia. Niin kovia, että ihmiset kaipaavat elämäänsä lisää turvaa. Tässä turvassa finanssimarkkinoilla on tärkeä rooli. Niiden toimivuus ja läpinäkyvyys pitää turvata, emmekä voi antaa tilaa järjestelmän hyväksikäyttäjille.

Tavoitteenamme on saada läpi Tobinin veroon³ pohjautuva kansainvälinen valuuttojen ja arvopapereiden siirroille kohdistettava vero, jolla voitaisiin ennaltaehkäistä haitallisiin markkinahäiriöihin johtavaa keinottelua. Tämä edellyttää riittävän kattavaa kansainvälistä sopimusta, jota Suomen tulee aktiivisesti edistää. Sopimuksen laatiminen on järkevää liittää YK:N kestävän kehityksen neuvoston perustamisen yhteyteen.

Finanssimarkkinat kaipaavat selkeitä ja reiluja pelisääntöjä. Härškeille oman edun pelureille ei saa antaa mahdollisuutta tehdä erilaisia sekavia sijoitusinstrumentteja ja tuotepaketteja, mistä sijoittajat eivät lopulta tiedä todellista sisältöä. Vaikka pahimmat elementit saataisiinkin eliminoidua, niin rahoitusmarkkinoiden luonteeseen kuuluu riskin ottaminen. Kunhan riskin ottamisessa ei mennä kohtuuttomuuksiin, niin siinä ei sinänsä olekaan mitään pahaa, vaan näin rahoitusta saadaan ohjattua sopivalla hinnalla sitä tarvitseville tahoille. Finanssi- ja pankkisektorin on kuitenkin tulevaisuudessa kriiseissä kannettava suurempi vastuu ottamastaan riskistä.

³ Tobinin vero (myös valuutansiirtovero) on alun perin yhdysvaltalaisen ekonomistin James Tobinin ehdottama vero, joka kohdistuu valuutasta toiseen tehtyihin kaappoihin.

Lähihistorian esimerkit osoittavat, että kaipaamme lisää kansainvälistä yhteistyötä ja tahoa, joka kykenee valvomaan finanssimarkkinoita ja varoittamaan vääristymistä. Epätäydellinen informaatio aiheuttaa ongelmia, joita markkinat eivät pysty itse korjaamaan.

Yksi pohjimmista ongelmista on kansantalouksien hurjat vinoumat. Samaan aikaan kun Kiinan kansantalouden ylijäämä on käsittämättömän suuri, Yhdysvaltojen kansantalouden alijäämä on räjähtämässä käsiin. Tilanne luo epätasapainoa ja riskejä. Emme voi kansainvälisesti sallia merkittävien valuuttakurssien manipulointia, joka estää epätasapainojen korjaantumista.

Finanssi- ja pankkisektorin valvontaa tulee lisätä sekä kansallisella, eurooppalaisella ja kansainvälisellä tasolla, jotta kansalaiset voivat luottaa markkinoiden toimivuuteen ja säästöjensä ja sijoitustensa vakauteen. Valvonnan puute finanssi- ja pankkisektorilla kostahtuu väistämättä. Välinpitämättömyyden seuraukset eivät kuitenkaan jää pelkästään tietoisesti riskiä ottaneiden maksettavaksi, vaan osa kustannuksista siirtyy kaikkien yritysten ja kansalaisten maksettavaksi. Valvonnan tehostamisen avulla pitää pystyä hillitsemään markkinatalouden syöpäläiseksi muodostunutta keinottelua, jolla tavoitellaan inhimillisistä seikoista piittaamatta ainoastaan taloudellista hyötyä. Yksi tällainen elementti pankkien toimintaa ja vakavaraisuutta säätelevät Basel III –säännökset, joka tiukentaa muun muassa pankkien vakavaraisuusvaatimuksia.

6.5 Toimenpiteet

24. Euroalueen valuviat korjataan. Jollei jokin maa osaa tai halua noudattaa kasvu- ja vakaussopimuksen kriteereitä on sitä ensin varoitettava ja jollei tämä tepsy käynnistyy prosessi joka johtaa maan erottamiseen yhteisestä valuutta-alueesta.
25. Kansainvälinen valuutan- ja arvopapereiden siirrosta perittävä vero otetaan käyttöön, jos tästä saadaan aikaan kansainvälinen sopimus.
26. YK:n turvallisuusneuvoston rinnalle perustetaan kestävä kehityksen neuvosto, joka käsittelee taloudellisen, luonnontaloudellisen ja sosiaalisen kestävyysongelmia.
27. Finanssi- ja pankkisektorin on tulevaisuudessa kriiseissä kannettava suurempi vastuu ottamastaan riskistä.
28. Finanssi- ja pankkisektorin valvontaa tulee lisätä sekä kansallisella, eurooppalaisella ja kansainvälisellä tasolla.

7. Kansainvälistä vastuuta heikoimmista

Keskustalaisia on muistutettu satoja ja tuhansia kertoja, ettemme saa unohtaa köyhän asiaa. Vaatimus ei kosketa vain kotimaamme pienituloisia. Tämä ajatus tulee ottaa vakavasti huomioon myös laajemmin kansainvälisellä tasolla.

Rikkaat länsimaat pumpppaavat kehitysyhteistyörajoja köyhiin maihin. Tuki vaikuttaa kuitenkin lähinnä hyvän omatunnon ostamiselta, eikä todelliselta auttamisen halulta. Samaan aikaan kun tuemme köyhiä maita, toisella kädellä estämme niiden talouksien kehittymisen esimerkiksi vientituilla ja tullitariffeilla. Tilanne on kaukana vastuullisuudesta.

Kansainvälisen kaupan edistämiseen ja suurempaan vapauttamiseen pyrkinyt maailman kauppajärjestön WTO:n Dohan kierroksen neuvottelut katkesivat loppusuoralla heinäkuussa 2008. Keskustanuorten mielestä neuvotteluja olisi jatkettava ja vietävä maaliin asti pikaisesti.

Neuvottelujen ytimessä ovat kansainvälisen kaupan esteiden purkaminen, vientituet ja tuontitullit. Onnistuessaan sopimus edesauttaisi merkittävästi maailmankauppaa ja talouskasvua. Suomella on neuvotteluissa paljon voitettavaa pienenä vientivetoisena maana. Venäjän puutullit ovat osoittaneet meille kansainvälisen sopimisen merkityksen.

Dohan kierroksen aikaisemmista neuvotteluista näytti uhkaavasti tulevan rikkaiden länsimaiden ja suurten kehittyvien talouksien, kuten Kiinan, Intian ja Brasilian, sanelemaa tulosta. Kansantalouksien avaaminen voi olla aluksi jopa hyvinkin tuhoisaa köyhille maille. Tulevissa neuvotteluissa valtaa täytyy antaa myös köyhille maille. Näillä valtioilla tulee olla aluksi määräaikainen mahdollisuus suojella omaa talouttaan, kunnes se on kehittynyt riittävän kilpailukykyiselle tasolle.

7.1. Maatalouden tukiriippuvuutta vähennettävä asteittain

Maatalouteen liittyviä tukia tulee yhtenäistää globaalilla tasolla, niin että ne huomioivat maiden erityisolosuhteet. Erityisesti Dohan kierros koskettaa maataloutta. Maailman talousmahdit tukevat maatalouttaan valtavasti ja samalla dumpaavat ylijäämätuotteensa köyhiin maihin. Tilanne estää köyhien maiden oman maatalouden kehittymisen ja sitä kautta köyhyydestä pois nousun. Keskustanuorten mielestä näin vastuutonta politiikkaa ei voi tukea.

Tilanne ei ole myöskään maataloustuottajien edun mukainen. Nykyään maataloustuotteiden hinta on riippuvainen maailmanmarkkinoiden äkillisestä vaihtelusta. Valtava kansainvälinen maataloustuki vääristää maataloustuotteiden tuotantoa ja hintaa, eivätkä siten tuottajat saa oikeaa korvausta tuotteistaan. Uskomme, että jos maatalouden tukia hallitusti leikataan kansainvälisesti, maataloustuotteiden hinnat nousevat sille tasolle, mille kuuluukin. Viljelijät saavat ansaitsemansa tulonsa myymistään tuotteista, eivät EU:n byrokratian nöyryyttävistä rattaista.

Kannatamme elintarvikkeiden osalta läheltä lähelle periaatetta, niin Afrikassa, Aasiassa kuin Suomessakin. Tärkeimpinä perusteluina tälle ovat ympäristöystävällisyys ja ruuan tuoreus pitkiä kuljetusmatkoja välttämällä, sekä riittävän omavaraisuuden turvaaminen. Yksikään kansakunta ei voi menestyä ilman omaa maataloustuotantoaan.

Tämä tavoite saavutetaan tilanteessa, jossa maksetaan vain luonnon epäsuotuisiin olosuhteisiin perustuvia tukia. Parhailla viljelysmailla ei tukea tarvita. Tasapainotilanteessa ruuan tuottaminen on kannattavaa kaikkialla, osassa maailmaa ilman tukia ja osassa pienellä tuella. On selvää, että rikkaat maat tulevat hieman häviämään muutoksessa, mutta se on maksettava hinta vastuustamme köyhyyden nujertamisessa.

Maataloustukien leikkaaminen tulisi tehdä hillitysti ja erityisellä tarkkuudella kansainvälisesti yhtäaikaaisesti. Lopulta maksetaan enää pääosin luonnon epäsuotuisiin olosuhteisiin tai ympäristötoimenpiteisiin perustuvaa tukea. Välistä vetoja ja yhteisestä tiekartasta poikkeamia ei voida sallia. Sooloilemalla omat maataloustuet pois ilman kansainvälistä yhteistä sopimusta tuhoaisimme vain oman maataloustuotannon muiden talousmahtien voitoksi. Siinä ei pieni Afrikan maa voittaisi.

7.2. Kehitysapu kohdistettava nykyistä tehokkaammin

Kansainvälinen köyhyys asia edellyttää johdonmukaisuutta kehityspolitiikkaan. Keskustanuoret haluavat edistää reilua, vapaata ja vastuullista toimintaa kansainvälisessä kaupassa sekä köyhien maiden talouksien kehityksen huomioimista.

Euroopan unioni on yhdessä jäsenvaltioidensa kanssa maailman suurin kehitysavun antaja ja sitä sen tulee olla myös jatkossa. Kehityspolitiikan tavoitteena tulee olla äärimmäisen köyhyyden poistaminen ja YK:n vuosituhattavoitteiden saavuttaminen. Kehityspolitiikassa tulee nykyistä selkeämmin ja tehokkaammin huomioida pakolaisten suojelu ja pysyvien ratkaisujen luominen pakoon joutuneille ihmisille. Keskeistä on edistää rauhaa, demokratiaa, ihmisoikeuksia, tasa-arvoa ja kestävä kehitystä. Tärkeässä roolissa tällöin ovat kumppanimaiden omavastuullisuus, poliittinen vuoropuhelu ja kansalaisyhteiskunnan tukeminen. Erityisesti on kiinnitettävä huomiota siihen, ettei kehitysyhteistyöllä vahvisteta autoritaarisia hallintoja.

Kehitysavun vaikuttavuutta pitää voida arvioida kriittisesti ja varat tulee suunnata sellaiseen toimintaan, missä ne vaikuttavat tuottavan tuloksia.

Tärkeää on tukea paikallista koulutusjärjestelmän kehittymistä ja taloudellisten edellytysten parantamista. Globaalia tasa-arvoa voidaan parantaa kiinnittämällä huomiota lasten asemaan ja varsinkin tyttöjen ja naisten koulutukseen. Tyttöjen ja naisten koulutuksella on valtaisa merkitys yhteiskunnan tasa-arvoistumisessa. Naisten sivistys ja omanarvontunteen kasvattaminen ovat lähtökohta muun muassa sukupuolten välisten palkkaerojen kutistamiselle.

Kehitysavun rinnalla tulee tukea vastuullisen markkinatalouden roolin vahvistumista. Kaupallisen toiminnan keinoin voidaan edistää kehitysmaiden toimintaedellytyksiä, auttaa heitä itse kehittämään itseään. Eri politiikkalohkojen pitää olla yhteensovitetuina kehityspoliittisten tavoitteiden kanssa. Erityisesti kauppa-, maahanmuutto, ympäristö ja maatalouspolitiikka ovat politiikan osa-alueita, joiden tulee olla tasapainossa kehityspolitiikan tavoitteenasettelun kanssa.

Kehityspolitiikassa pitäisi painottaa enemmän myös kehitysmaiden sosiaaliturvajärjestelmien kehittämisen tukemista. Perustulo ja sen muunnelmat sopisivat useissa tapauksissa absoluuttisen köyhyyden poistamiseen. Tästä on positiivisia kokemuksia esimerkiksi Namibiassa. Suomen pitää olla aktiivisesti tukemassa linjaa, jossa perustulokokeiluita ulotettaisiin yhä useammille alueille.

Suomen tulee huolehtia siitä, että EU vastuullisena globaalina toimijana pitää kansainvälisissä järjestöissä yllä keskustelua kehityspolitiikan tavoitteista kauppapolitiikan rinnalla. Kehitysmailla pitää olla oikeus halutessaan suojata määräaikaaisesti talouttaan kehityksen mahdollistamiseksi. Rikkaiden teollisuusmaiden on hyväksyttävä tämä kehitysmaiden erillisvapaus, jotta ne pääsisivät mukaan talouskasvuun.

Euroopan ja Yhdysvaltojen kehityspolitiikkaa on myös koordinoitava aiempaa paremmin, jotta siitä tulisi aiempaa tehokkaampaa. Kehityspolitiikkaa on harjoitettava myös ylikansallisella tasolla. Keskustanuorten mielestä aiemmin tässä ohjelmassa ehdotetusta YK:n alla toimivasta kestävä kehityksen neuvostosta on rakennettava kansainvälisen kehitysyhteistyön vahvin toimija.

Länsimaiden aiheuttamasta taloudellisesta taantumasta kärsivät eniten kehitysmaat. Päätöksenteon tulee olla johdonmukaisia ja kestävää myös kehityspolitiikan osalta. Suomi on sitoutunut nostamaan kehitysapunsa 0,7 prosenttiin bruttokansantuotteesta vuoteen 2015 mennessä. Tästä sitoumuksesta tulee pitää kiinni.

7.3. Toimenpiteet

28. WTO:n Dohan kierroksen neuvottelut on saatettava päätökseen.
29. Elintarvikkeiden kulutuksessa on noudatettava läheltä lähelle periaatetta, niin maailmalla kuin Suomessakin.
30. Maatalouden tukia leikataan hallitusti maailmanlaajuisella tasolla.
 - Lopulta maksetaan enää pääosin luonnon epäsuotuisiin olosuhteisiin tai ympäristötoimenpiteisiin perustuvaa tukea.
31. Kehitysapua korotetaan 0,7 prosenttiin bkt:sta vuoteen 2015 mennessä.
32. Kehitysavun vaikuttavuutta arvioidaan kriittisesti ja varat kohdistetaan tulokselliseen toimintaan.
33. Kehitysavun rinnalla tulee tukea vastuullisen markkinatalouden roolin vahvistumista.

Talouspoliittisen ohjelman valmisteluprosessi

Keskustanuorten talouspoliittinen työryhmä aloitti toimintansa marraskuussa 2009. Työryhmän tehtävänantona oli Keskustanuorten talouspoliittisen ohjelman luonnoksen valmistelu. Työryhmän kuului linjata viitoitus niistä eväistä, joilla Suomi selviää finanssikriisin jälkeisestä aikakaudesta. Pohdittavia aiheita olivat toimeksiannon mukaan muun muassa Keskustanuorten näkemykset verotuksen uudistaminen ja työurien pidentämiseen.

Talouspoliittisen työryhmän ohjelmatyössä halutaan katsoa päivänpolitiikan ulkopuolelle - kauemmas tulevaisuuteen. Vaikka julkisessa keskustelussa vallitsee paikoitellen varsin yksioikoinen totuus monesta talouspoliittisesta arvovalinnasta, niin halusimme työryhmätyöskentelyssä ajatella asioita myös aivan uudella tavalla. Työurien pidentämisen tarve on esimerkki asiasta, joka on lähestulkoon kaikkien talouspolitiikasta keskustelevien mielestä ehdoton tosiasia. Nuorten työryhmän alkusuhtautuminen aiheeseen ei kuitenkaan ollut lainkaan näin yksinkertainen. Pohdimme asiaa myös siitä näkökulmasta, että pitäisikö työelämän oravanpyörän vauhtia kiristämisen sijaan pikemminkin höllentää.

Työryhmä kertoo näkemyksensä siitä, millainen on Keskustanuorten käsitys talouden kolmannesta tiestä. Tavoitteena on tehdä edistyksellinen talouspoliittinen ohjelma, jota myös Keskusta voi hyödyntää politiikkansa välineenä.

Työryhmä on kokoontunut kahden vuoden aikana noin 15 kertaa. Alustavat suuntaviivat talouspoliittisen ohjelman sisällöksi olivat maaliskuussa 2010 kommentoitavana Keskustanuorten valtuuskunnassa Turussa. Tämän jälkeen työryhmä jatkoi ohjelman työstämistä siten, että nuorille eduskuntavaaliehdokkaille jaettiin ehdokaskoulutuksessa talouspoliittinen ohjelma taustamateriaaliksi vaaleissa käytäviä keskusteluja varten.

Kaikki matkan varrella kuulemamme asiantuntijat ja luonnosversion kommentoijat ansaitsevat ison kiitoksen.

Eduskuntavaalien 2011 jälkeen talouspoliittisen työryhmän puheenjohtaja Aleksi Eskelinen, työryhmän jäsen Markus Ylimaa ja Keskustanuorten poliittinen sihteeri Tuomas Vanhanen suorittivat ohjelman viimeiset päivitykset.

Työryhmän kokoonpano on ollut seuraava: Aleksi Eskelinen (puheenjohtaja), Tuukka Liuha (varapuheenjohtaja). Ryhmän muut jäsenet ovat olleet Asko Autelo, Matias Hildén, Markus Kinnunen, Eeva Kärkkäinen, Markus Ylimaa ja Veera Vestman. Keskustanuorten poliittinen suunnittelija Tuomas Vanhanen on toiminut työryhmän koordinaattorina.

Keskustanuorten talouspoliittisen työryhmän puolesta 30.9.2011,

Aleksi Eskelinen
Talouspoliittisen työryhmän puheenjohtaja

Tuomas Vanhanen
Talouspoliittisen työryhmän koordinaattori

Toimenpiteet kootusti:

Velkaantumiselle loppu

1. Julkisen talouden velka ei ylitä missään olosuhteissa 60 prosenttia bkt:sta eikä vuotuinen budjettialijäämä saa ylittää 3 prosenttia bkt:stä. Budjettikurista säädetään perustuslailla, jotta hillitään hallitusten himoa rikkoa rajoja.
2. Kulutusverojen painopiste kohdistetaan haitalliseen kuluttamiseen.
 - Arvonlisäverotusta uudistetaan jakamalla tuotteet kolmeen tasoon: Matalasti verotettaviin välttämättömyyshyödykkeisiin, keskitasoisesti verotettuihin kulttuuri- ja liikuntapalveluihin ja korkeasti verotettuihin muihin hyödykkeisiin.
3. Kulutusverojen korotusta kompensoidaan keventämällä pienituloisimpien ja tulonsiirtojen varassa olevien verotusta sekä parantamalla perusturva.
4. Keski- ja hyvätuloisten verotuksen annetaan hiukan kiristyä lopettamalla määräaikaaisesti ansiotasojen nousun ja inflaation vuoksi tehtävät vuosittaiset verotason tarkistukset. Suurituloisimmille asetetaan erillinen lisävero, joka olisi suuruudeltaan muutaman prosenttiyksikön luokkaa.
5. Varallisuusveron tai sen kaltaisen omaisuusveron palauttamista selvitetään vakavasti.
6. Pörssiyhtiöiden osinkojen verotusta kiristetään muuttamalla ne koko arvostaan verollisiksi, mutta samalla piensijoittamiseen kannustetaan vapauttamalla 1000 euron vuosittaiset osingot veroista.
7. Listaamattomien yritysten verotusta kiristetään maltillisesti.
8. Keskustanuorten malli palvelutuotannon kehittämiseksi on maakunta-kuntamalli. maakunnille annettaisiin verotusoikeus ja niille osoitettaisiin lakisääteisiä palveluntuotantoon liittyviä tehtäviä. Kuntien tehtäväksi jäisi pienin resurssien toteutettavien lähipalveluiden, kuten lasten päivähoidon tai kirjastopalveluiden tuottaminen.
9. Taloudellisia voimavaroja siirretään julkiselta sektorilta paikalliselle tasolle, kansalaisille, järjestöille ja yhteisölle.
10. Otetaan käyttöön yhdistystili, jonne kukin voi ohjata enintään 3 % verotuloista. Summa pidätettäisiin palkasta ja sen voisi käyttää yhdistysten, järjestöjen ja kirkkokuntien toiminnan tukeminen.

Yrittäjähengellä lisää hyvinvointia

11. Kilpailulainsäädäntöä on tiukennettava, jotta yritykset eivät pääsisi liian hallitsevaan asemaan markkinoilla.
 - Pienyrittäjyyteen ja osuuskuntatoimintaan tulee kannustaa ja niiden toimintaedellytyksiä tulee vahvistaa suuryrityksiin verrattuna.
12. Yritystoiminnan ja innovaatioiden tukemisen byrokratiaa tulee purkaa kovalla kädellä. Yritysten taloudellisissa kannusteissa painopistettä siirretään suorista yritystuista verotuksen kautta toteutettaviin huojennuksiin. Otetaan käyttöön investointikannustimia.
13. Kasvuyrityksiä kannustaa antamalla määräaikaista ja osittaisia verohelpotuksia, jos yritys sitoutuu käyttämään voittonsa kasvuhakuihin investoimiseen tai tuotekehitykseen.
14. Työlakia ja sosiaaliturvaa tulee muuttaa sellaiseksi, että se tunnistaa omaa henkilökohtaista työpanostaan myyvien tilanteen.
15. Koulutuspolitiikassa tarvitaan asennemuutos, jotta se tukisi yrittäjähengen kasvamista. Tämä edellyttää, että koulutus tarjoaa kaikilla asteilla luontevia mahdollisuuksia luovuuteen, vaikuttamiseen ja osallistumiseen.

16. Harmaantalouden torjumiseksi otetaan käyttöön uusia keinoja, kuten alihankintaketjujen valvonta ja tyyppihyväksytyt kassakoneet.

Kohti työelämän vallankumousta – työreformi 2.0

17. Käynnistetään työelämäreformi, jonka myötä työelämä muuttuu niin mielekkääksi, ettei eläkettä tarvita vain vakuudeksi sen varalle, että yksilö menettää työkykynsä.
- Tämän edellytyksenä on, että työelämän sisällöllisten muutosten lisäksi luodaan mahdollisuus vaihtoehtoisiin työurapolkuihin⁴.
 - Tarkoituksena on, että tulevaisuudessa ihmiset haluavat jatkaa työelämässä ainakin osittain, niin pitkään kuin terveys sallii.
18. Työhyvinvointia tulee edistää johtajuustaitoja kehittämällä ja joustavoittamalla työajasta sopimista.
19. Työttömyyden nujertamiseksi tarvitaan monipuolista toimenpidepakettia, jolla estetään pitkäaikaistyöttömyyden kasvu ja annetaan osatyökykyisille mahdollisuus työelämään.
20. Valtakunnallisen nuorisosopimuksen avulla tartutaan työurien alkupäähän liittyviin ongelmiin, jotta nuoret pääsisivät nykyistä helpommin kiinni työelämään.
21. Solmitaan yhteiskuntasopimus, jonka avulla edistetään työllisyyttä ja parannetaan suomalaisten yritysten kilpailukykyä. Tämä tarkoittaa työntekijöiden palkankorotuksista tinkimistä.

Perusturvaan peruskorjaus

22. Sosiaaliturvajärjestelmästä tehdään inhimillinen ja kannustava negatiivisen tuloveron avulla.
- Jokaisesta itse hankitusta lisä eurosta pitää jäädä käteen vähintään 30 senttiä.

Askeleet kohti uuden ajan ekotaloutta

23. Tuotekehitysrahat, innovaatioiden kaupallistamisen tukeminen ja energiaverojen kytkeminen energialähteiden päästötasoon ovat oikeanlaisia välineitä biotalouden kehittämiseen.
24. Kestävän aluetalouden ja ekotaloudellisen yhteiskunnan kehittäminen edellyttää keskittävän kaavoituspolitiikan lopettamista.
25. Suomessa tulee pyrkiä siihen, että puun vuosikasvu käytetään täysimääräisesti hyväksi siltä osin, kuin se on kestävästi mahdollista. Erityisesti puurakentamisen määrää on lisättävä.
26. Vero-ohjailun avulla kulutuksen painopistettä siirretään ekologisesti kestäväksi. Kulutusverojen korotukset tulee kohdentaa saastuttavimpaan toimintaan ja haittatuotteisiin, kuten alkoholiin, tupakaan ja epäterveellisiin ruoka-aineisiin.

- ⁴ Nykymääräiseen työkertymään päästäisiin esimerkiksi sillä, että tulevaisuuden työura olisi keskimäärin 20 vuotta nykyistä pidempi. Tällaisessa mallissa työuran ensimmäiset kuusi vuosikymmentä (20-70 vuotta) työskenneltäisiin kuuden tunnin työpäiviä ja työuran viimeiset kymmenen vuotta mielen virkeänä pitäviä neljän tunnin työpäiviä.

Vastuullista vapautta, valvontaa ja vakautta finanssimarkkinoille

27. Euroalueen valuviat korjataan. Jollei jokin maa osaa tai halua noudattaa kasvu- ja vakaussopimuksen kriteereitä on sitä ensin varoitettava ja jollei tämä tepsä käynnistyy prosessi joka johtaa maan erottamiseen yhteisestä valuutta-alueesta.
28. Kansainvälinen valuutan- ja arvopapereiden siirrosta perittävä vero otetaan käyttöön, jos tästä saadaan aikaan kansainvälinen sopimus.
29. YK:n turvallisuusneuvoston rinnalle perustetaan kestävän kehityksen neuvosto, joka käsittelee taloudellisen, luonnontaloudellisen ja sosiaalisen kestävyiden ongelmia.
30. Finanssi- ja pankkisektorin on tulevissa kriiseissä kannettava suurempi vastuu ottamastaan riskistä.
31. Finanssi- ja pankkisektorin valvontaa tulee lisätä sekä kansallisella, eurooppalaisella ja kansainvälisellä tasolla.

Kansainvälistä vastuuta heikoimmista

32. WTO:n Dohan kierroksen neuvottelut on saatettava päätökseen.
33. Elintarvikkeiden kulutuksessa on noudatettava läheltä lähelle periaatetta, niin maailmalla kuin Suomessakin.
34. Maatalouden tukia leikataan hallitusti maailmanlaajuisella tasolla.
 - Lopulta maksetaan enää pääosin luonnon epäsuotuisiin olosuhteisiin tai ympäristötoimenpiteisiin perustuvaa tukea.
35. Kehitysapua korotetaan 0,7 prosenttiin bkt:sta vuoteen 2015 mennessä.
36. Kehitysavun vaikuttavuutta arvioidaan kriittisesti ja varat kohdistetaan tulokselliseen toimintaan.
37. Kehitysavun rinnalla tulee tukea vastuullisen markkinatalouden roolin vahvistumista.